

Politiekeurmerk

Veilig Wonen[®]

Nieuwbouw

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN[®]**

Colofon

redactie:

Cora van Zwam
Ingenieursbureau 'Oranjewoud' BV

redactie-commissie:

Betty van Bakel, Ministerie van Binnenlandse Zaken
Rintje Groen, Politie Drenthe
Ronald van der Horst, Politie Zuid-Holland Zuid
Armando Jongejan, Politie Noord-Holland Noord
Frits van de Kant, Nederlands Politie Instituut
Chris van der Nat, Politie Rotterdam-Rijnmond
Jeroen van Nimwegen, Politie Brabant-Noord
Petra Reijnhoudt
René Scherpenisse, Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting
Paul van Soomeren, adviesbureau van Dijk, van Soomeren en Partners
Richard Telderman, Politie Flevoland
Jozien Vogt, Nederlands Politie Instituut
Maarten Vroombout, Politie Rotterdam-Rijnmond
Cora van Zwam, Ingenieursbureau 'Oranjewoud' BV

eindredactie:

Saskia van Bruinessen, Nederlands Politie Instituut
Maureen Motta, Nederlands Politie Instituut
Petra Reijnhoudt

foto's:

Joost Brouwers, Rotterdam
Raoul Suermondt, Den Haag (foto op pagina 53, 52)
Jan Vonk, Amsterdam (foto op pagina 8)

vormgeving:

Gé grafische vormgeving, Rotterdam

druk:

Drukkerij Goos bv, Ouderkerk a/d IJssel

uitgave:

mei 1998
herzien september 1999, Nederlands Politie Instituut,
Expertisecentrum Woningcriminaliteit

bestellen:

bij de politie in uw regio

ISBN 90-5239-139-4

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden vermenigvuldigd zonder schriftelijke toestemming van het Nederlands Politie Instituut.

mei 1998
herzien september 1999
Expertisecentrum Woningcriminaliteit

Inhoudsopgave

Voorwoord

J. Kohnstamm, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken

H. Westra, directeur Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting

Deel 1: Achtergronden

- 1.1. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® nieuwbouw
- 1.2. Waar komen de keurmerk-eisen vandaan?
- 1.3. De procedure
- 1.4. Het Politiekeurmerk in het kort

Deel 2: De eisen

- 2.1. De opbouw van het eisenpakket
- 2.2. Prestatie-eisen Stedenbouwkundige randvoorwaarden (S)
- 2.3. Prestatie-eisen Openbare ruimte (O)
- 2.4. Prestatie-eisen Kavels (K)
- 2.5. Prestatie-eisen Gebouw (G)
- 2.6. Prestatie-eisen Woning (W)

Deel 3: Bijlagen

- 3.1. Toetslijsten (uitgebreide en verkorte versie)
- 3.2. Toelichting NEN 5096
- 3.3. Toelichting NEN 5087
- 3.4. Standaard convenant voor landelijk gebruik
- 3.5. Contactpersonen
- 3.6. Begrippenlijst
- 3.7. Trefwoordenregister
- 3.8. Overzicht eisen handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw, uitgave mei 1998, t.o.v. eisenpakket experiment handboek.
- 3.9. Verder lezen...

Voorwoord

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] is één van de opbrengsten van vier jaar integraal veiligheidsbeleid. We hebben met het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] een succesvol en effectief instrument in handen, dat vrijwel 'rijp' is voor een grootschalige implementatie. Dat het zover is gekomen, in een betrekkelijk korte tijd, is te danken aan de oorspronkelijke inzet van de politieregio Hollands Midden, het aanstekelijke enthousiasme van de politie, de betrokkenheid van vele partijen en de uitstekende experimentbegeleiding door de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting. De komende jaren zal het erop aankomen om deze enthousiaste betrokkenheid, die doorgaans zo kenmerkend is voor een pioniersfase, vast te houden en verder uit te bouwen in de volgende fase die we nu met het keurmerk voor de nieuwbouw ingaan.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] garandeert niet dat er geen woninginbraken meer plaatsvinden, of dat criminaliteit en overlast in de woonomgeving ophoudt te bestaan. Maar de kans op dergelijke vormen van criminaliteit kan wel behoorlijk worden verkleind. De effectiviteit van maatregelen aan de woning zelf, zoals het inbraakwerend maken van ramen en deuren, is inmiddels in de praktijk bewezen: bij woningen met het certificaat Veilige Woning daalt het inbraakrisico met 90%. Minstens net zo belangrijk als deze "harde" maatregelen zijn de wat "zachtere" maatregelen die bij de inrichting van de woonomgeving een rol spelen.

In het begin van de zestiger jaren verscheen van de hand van Jane Jacobs het boek "The Death and Life of Great American Cities". Haar belangrijkste stelling is, dat de aanwezigheid van mensen op straat essentieel is voor het veiligheidsgevoel. Daarbij zijn mensen die van achter hun raam naar die mensen op straat kijken de broodnodige "eyes on the street". Openbare ruimte moet, in haar opvatting, dus vooral openbaar en van allen zijn; zoals vroeger gordijnen zelden dicht waren en vrije tijd met burens op straat werd doorgebracht. Oscar Newman bouwde dat idee in 1972 verder uit tot het concept van de "defensible space", de verdedigbare ruimte. Het gaat er om mensen weer verantwoordelijk te laten zijn voor de ruimte waarin ze leven, bijvoorbeeld door kleinere buurten te creëren, zonder doorgaand verkeer. Toen St. Louis in de Verenigde Staten in het begin van de zeventiger jaren straten afsloot en soms zelfs privatiseerde was minder criminaliteit het gevolg. Overzichtelijke kleinschalige buurten naar menselijke maat kunnen zorgen voor meer sociale controle en betrokkenheid van bewoners.

Waar sommigen veiligheid vooral beschouwen als een zaak van hoge hekwerken rond hun huis, zie ik vooral heil in een wat bredere benadering, waarbij ook rekening wordt gehouden met de stedenbouwkundige invalshoek en de sociale cohesie in de woonomgeving. Het sterke van het Politiekeurmerk[®] voor de nieuwbouw is die brede benadering waarbij ook de omgevingseisen zijn opgenomen in het totale pakket.

Waar het bij bestaande bouw lastiger is om de omgevingseisen in hun volle breedte te realiseren, ligt bij nieuwbouwplannen de weg naar veilig wonen nog volledig open. In de komende 10 jaren zullen op vele Vinex-locaties nieuwe woonwijken verrijzen; in totaal een half miljoen woningen. Om te voorkomen dat de Vinex-plannen van nu de problemen van de toekomst worden, moet er nu iets gebeuren. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] kan daarbij een prima handvat zijn. Ik hoop van harte dat dit handvat bij de ontwikkeling van de Vinex-locaties vaak wordt gegrepen en ontwerpers, architecten en stedenbouwkundigen prikkelt tot creatieve plannen voor een veilige Vinex.

mei 1998

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
J. Kohnstamm

Voorwoord

Eind 1992 kwam de SEV in contact met twee bevlogen politiemensen, die in Engeland kennis hadden gemaakt met een nieuw beveiligingsconcept, dat daar met het nodige succes van start was gegaan. De opzet was simpel en sprak aan: nieuwbouwwoningen die aan een aantal eisen voldoen komen in aanmerking voor een keurmerk. De nieuwe bewoner kan daaraan zien dat zijn woning volgens de laatste inzichten van de politie voldoende is beveiligd. In Engeland bleek deze aanpak goed te werken: het keurmerk bleek voor de potentiële woning-kopers een (extra) argument om de woning te kopen en men voelde zich er veiliger door. Aanbieders van woningen wilde het keurmerk daarom - ook zonder dat er sprake was van overheidsregelgeving - graag hebben en waren graag bereid om hun bouwplannen ter toetsing aan de politie voor te leggen.

Het idee dat een dergelijk instrument ook in Nederland in een behoefte zou kunnen voorzien werd bevestigd in een haalbaarheidsonderzoek, waarin meteen de uitgangspunten voor een Nederlands keurmerk werden meegegeven. Een verschil met het Engelse voorbeeld was dat het eisenpakket zich niet tot de woning zou moeten beperken, maar zich uit zou moeten strekken tot de stedenbouwkundige opzet en de directe woonomgeving van die woningen. Het Nederlandse keurmerk richt zich dan ook niet alleen op inbraakpreventie, maar ook op meer veiligheid en veiligheidsgevoel op straat. Hetgeen de Engelse uitvinder de volgende verzuchting ontlokte: "As with many British inventions after the hard work has been done, we sit back and watch others refine the product".

Bij de ontwikkeling van het Nederlandse keurmerk ging het erom drie elementen in een concreet eisenpakket te vervlechten: de meer wetenschappelijke noties over criminaliteitspreventie, de praktijkkennis van de politie en kennis van (steden)bouw en huisvesting. Met het aldus ontstane eisenpakket heeft de SEV, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, inmiddels 3,5 jaar geëxperimenteerd, eerst alleen in de politieregio Hollands Midden en vanaf begin 1996 op landelijke schaal.

De experiment-ervaringen met het keurmerk zijn uitgebreid in kaart gebracht. Het experiment heeft zich naar het oordeel van de SEV ontwikkeld als één "uit het boekje". Allereerst overtreft de vraag naar het keurmerk alle verwachtingen: in mei 1998 werden - zelfs al is het keurmerk nog steeds experimenteel - een kleine 200 nieuwbouwprojecten volgens de regels van het keurmerk gebouwd. De evaluaties leren dat opdrachtgevers en ontwerpers het een praktisch en haalbaar instrument vinden, waarmee veilig ontwerpen eindelijk handen en voeten heeft gekregen. Daarbij heeft het keurmerk geleid tot nieuwe normen en kwaliteits-eisen, onder meer voor de toe te passen gevelelementen. De eisen die het Politiekeurmerk stelt aan deuren en ramen zijn per 1 januari 1999 - door opname ervan in het Bouwbesluit - zelfs landelijk verplicht. En tenslotte - immers de "proof of the pudding", om bij de Engelse voorvaders te blijven - de bewoners van de eerste keurmerkwijken zijn enthousiast. NIPO-onderzoek leerde dat maar liefst 90% het eens is met de stelling dat het Politiekeurmerk voor een veiliger gevoel zorgt en 70% ook op de volgende woning het keurmerk wil.

De experimentervaringen zijn verwerkt in deze nieuwe - geheel herziene - versie van het Handboek Nieuwbouw, dat daarmee haar experimentele karakter verliest. Op 1 januari 1999 heeft de SEV afscheid genomen van het Politiekeurmerk. Het Nederlands Politie Instituut (NPI) heeft het beheer van het keurmerk overgenomen, terwijl het Nationaal Centrum voor Preventie (NCP) de kwaliteitsborging op zich neemt. De eisenpakketten die aan het keurmerk zijn verbonden, of het nu om nieuwe of bestaande wijken of buurten gaat, zullen dynamisch blijven en voortdurend aan nieuwe inzichten en technieken moeten worden aangepast. Alleen zo kan het een instrument blijven waarin de actuele kennis en ervaring met betrekking tot veilig ontwerpen in een voor de betrokkenen hanteerbare vorm is samengebracht. Met als uiteindelijk doel dat het thema veiligheid ook op de ontwerptafel de aandacht krijgt die het verdient. Niet als extraatje, dat af en toe aan het programma van eisen wordt toegevoegd, maar als vast bestanddeel, dat bij elke nieuwe planontwikkeling stevig "tussen de oren" van ontwerpers en opdrachtgevers is verankerd. De SEV is er na bijna vier jaar experimenteren van overtuigd geraakt dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen® hieraan een stevige bijdrage zal leveren.

mei 1998
ir. H. Westra
directeur SEV

1.1. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen®

nieuwbouw

1.2. Waar komen de keurmerk-eisen vandaan?

1.3. De procedure

1.4. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen in het kort

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

1.1. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® nieuwbouw

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen®

Eind 1994 startten de Politieregio Hollands Midden, de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) een regionaal experiment met het zogenaamde Politiekeurmerk Veilig Wonen®. Doel van het keurmerk is om door een zorgvuldig ontwerp en beheer van de gebouwde omgeving de kans op woninginbraken zoveel mogelijk te verminderen. Daarbij wil het keurmerk bijdragen aan een verbetering van de sociale veiligheid in semi-openbare ruimten en de directe woonomgeving. Te denken valt aan zowel het terugdringen van vormen van overlast en delicten (zoals diefstal van en uit auto's, fietsendiefstal en vandalisme) als aan het verminderen van gevoelens van onveiligheid.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® koppelt daartoe een helder eisenpakket, dat vanaf het eerste begin van de planontwikkeling als leidraad kan worden gebruikt, aan een keurmerk dat (de bewoners) garandeert dat ook daadwerkelijk met de eisen rekening is gehouden. De ervaring van de politie en uitkomsten van criminaliteitsonderzoek zijn in dit eisenpakket verwerkt en toegespitst op het ontwikkelings- en bouwproces.

Van experiment...

Initiatiefnemer van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® voor de nieuwbouw was de Politieregio Hollands Midden. Men heeft zich laten inspireren door het in Engeland succesvolle 'Secured by Design'. Woningen die aan een aantal voorwaarden voldoen krijgen daar van de politie het keurmerk 'Approved design'. Het gaat hier niet om overheidsregelgeving; opdrachtgevers kiezen vrijwillig voor het keurmerk. Deze marktprikkel is ook uitgangspunt voor het Nederlandse keurmerk. In de regio Hollands Midden bleek het concept na de start van het experiment meteen succesvol. De belangstelling vanuit de markt was direct groot. De opdrachtgevers die zich melden worden in de planvoorbereidingsfase ondersteund door speciaal opgeleide bouwplanadviseurs van de politie. Zij adviseren over de wijze waarop de keurmerkeisen het beste in het ontwerp ingepast kunnen worden. Het succes bleef dan ook niet onopgemerkt. In 1996 en 1997 sloten alle politieregio's zich aan bij het experiment, daarin ondersteund door het landelijke Servicepunt Veilig Wonen, dat hiervoor speciaal door de SEV was opgezet. Het Servicepunt fungeerde tijdens de experimentperiode (dus tot 1 januari 1999) als centraal begeleidings- en informatiepunt. Inmiddels vroegen tussen de 150 en 200 opdrachtgevers het experimentele keurmerk aan.

De experiment-periode is gebruikt om te zoeken naar een goede 'afstelling' van het bij het keurmerk horende eisenpakket. Een keurmerk moet immers kwaliteit toevoegen, maar tegelijkertijd ook in financieel en technisch opzicht haalbaar zijn. Standaardisering van normen, maatregelen en producten is daarvoor noodzakelijk. Het keurmerk heeft hierover gedurende de experimentperiode al het nodige stof doen opwaaien. Met name het stellen van nieuwe eisen aan gevelelementen en hang- en sluitwerk, dat daarvoor voor het eerst ook een manuele test (bijnaam: "inbrekersproef") moest ondergaan, stuitte aanvankelijk op weerstanden. Inmiddels is het geen discussiepunt meer dat juist deze nieuwe testmethoden informatie geven over de inbraakwerende kwaliteiten van gevelelementen en hang- en sluitwerk. Onder invloed van die testmethoden is door de branche de laatste jaren flink in productontwikkeling geïnvesteerd. Niet voor niets, nu dat met ingang van 1999 alle nieuwbouwwoningen aan deze nieuwe normen moeten voldoen.

Daarnaast is tijdens het experiment een infrastructuur rond het keurmerk opgebouwd, waarbinnen advisering en certificering plaatsvinden. Zo beschikt iedere politieregio over speciaal

hiervoor opgeleide bouwplanadviseurs, die verantwoordelijk zijn voor de advisering van opdrachtgevers en ontwerpers. Een keurmerkcommissie of projectleider zorgt voor onafhankelijke controle en voor de verlening van het voorlopige keurmerk. Het keurmerk wordt pas afgegeven na een onafhankelijke inspectie van het opgeleverde project.

Het experiment, dat op 1 januari 1999 eindigde, werd begeleid door een breed samengestelde 'Stuurgroep Veilig Wonen', met vertegenwoordigers van onder meer de overheid, verzekeraars, beveiligingsbranche, politie, projectontwikkelaars, woningbouwers en -beheerders en consumenten. Het experiment werd in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV).

...naar een definitief handboek nieuwbouw

In de experimentperiode, die liep van 1994 tot 1999, verschenen er zes drukken van het handboek nieuwbouw, waarin telkens slechts kleine inhoudelijke wijzigingen zijn doorgevoerd. Aan het eind van de experimentperiode was er behoefte aan een breder opgezette evaluatie. Door middel van interviews met vertegenwoordigers van de politie, bouwwereld en gemeenten zijn de opgedane ervaringen rondom het keurmerk verzameld. Centraal in de evaluatie stond de opzet en de inhoud van het eisenpakket. Om de in de experimenten opgedane kennis en ervaring in het handboek te kunnen verwerken is gekozen voor een grondige revisie van het handboek.

De belangrijkste conclusies uit de evaluatie waren:

- de toegankelijkheid van het handboek kon worden verbeterd door een meer inzichtelijke opzet (door een duidelijker onderscheid tussen basis- en aanvullende eisen)
- de ordening van de eisen kon beter (eisen over eenzelfde onderwerp bij elkaar)
- de toelichting op en motivering van de eisen kon worden verbeterd.

Inhoudelijk constateerden de geïnterviewden slechts enkele knelpunten in het eisenpakket. Voorbeelden hiervan zijn de normen voor openbare verlichting en achterpaden.

Naast de uitkomsten van de evaluaties maakte ook het verschijnen van het Handboek Bestaande Bouw in 1997 (zie volgende paragraaf) een aanpassing van een deel van het eisenpakket noodzakelijk. Een nieuwbouwproject wordt immers vanzelf bestaande bouw en moet dan aan die eisen kunnen voldoen. Vooral ten aanzien van woongebouwen zijn daarom in het nieuw-

bouw-handboek nieuwe eisen toegevoegd. Daarnaast is een groot deel van het eisenpakket redactioneel aangepast en aangescherpt, waarbij de essentie van de eisen echter veelal hetzelfde is gebleven. In paragraaf 2.1 is toegelicht hoe het nieuwe eisenpakket in elkaar zit. In bijlage 8 is aangegeven op welk normblad in het nieuwe handboek de eisen uit het experiment-handboek te vinden zijn.

Het evalueren en het herschrijven van het experiment-handboek is begeleid door een redactie-commissie met vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse Zaken, de politieregio's Rotterdam-Rijnmond en Noord-Holland Noord, het adviesbureau van Dijk, van Soomeren en partners, het Nationaal Centrum voor Preventie, het Servicepunt Veilig Wonen en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV)

Het Handboek Bestaande bouw.

Met het verschijnen van dit handboek eindigt het experimentele karakter van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® Nieuwbouw. Het succes van het keurmerk Nieuwbouw was aanleiding voor de ontwikkeling van een "broertje" voor bestaande woningen en wijken: het Politiekeurmerk Veilig Wonen® Bestaande Bouw. Succesvolle projecten in de regio's Utrecht en Rotterdam-Rijn-

mond en goede ervaringen met inbraakpreventie in onder andere Breda en Noordwijkerhout vormden de basis voor het hierbij behorende eisenpakket. Dit handboek verscheen in het voorjaar van 1997 en heeft een andere opzet dan dit handboek voor de nieuwbouw, dat uitgaat van een integrale aanpak van woning en woonomgeving: alleen als op alle schaalniveaus aan de benodigde eisen is voldaan wordt het keurmerk afgegeven. Bij bestaande woningen en wijken zou deze aanpak te star zijn. Om te voorkomen

dat maatregelen en/of maatregelen op een bepaald schaalniveau niet worden uitgevoerd 'omdat een volledig Keurmerk toch niet haalbaar is', is daar voor drie deelcertificaten gekozen. De certificaten 'Veilige Woning', 'Veilig Complex' en 'Veilige Omgeving' kunnen afzonderlijk worden afgegeven en zijn te zamen goed voor het volledige Politiekeurmerk Veilig Wonen® Bestaande Bouw. Gedurende 1998 werd nog met het keurmerk Bestaande Bouw geëxperimenteerd. De evaluatie en de daaraan gekoppelde aanpassingen vonden in het najaar van 1998 plaats, zodat ook voor dit onderdeel de experimentperiode per 1 januari 1999 kon worden afgesloten. De SEV, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft zich teruggetrokken en heeft het beheer van het keurmerk overgedragen aan het Nederlands Politie Instituut (NPI). Het Nationaal Centrum voor Preventie (NCP) neemt de kwaliteitsborging van het keurmerk op zich.

Effecten

De geluiden over het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] zijn dus positief. Maar hoe zit het met de resultaten: wat vinden de uiteindelijke belanghebbenden - de bewoners - er eigenlijk van, en - in termen van criminaliteitscijfers - helpt het nu ook echt?

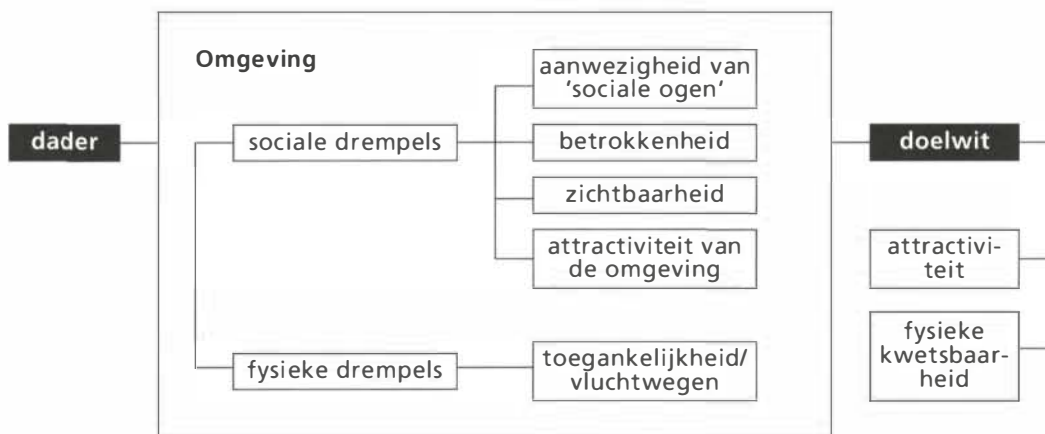
Om de eerste vraag te beantwoorden verrichtte het NIPO in opdracht van de SEV in het voorjaar van 1998 een representatieve (telefonische) enquête onder de eerste keurmerkwijk -bewoners, mensen die wonen in een nieuwbouwwijk of -buurt die - inclusief de woningen - volgens de spelregels van het keurmerk is ontworpen. Deze eerste rapportcijfers geven aan dat zij het keurmerk een warm hart toedragen. Alle maatregelen kunnen op grote instemming rekenen; meer dan 90% van de ondervraagden vindt zaken als betere openbare verlichting, beter hangen sluitwerk, goede buitenverlichting aan de woning en zicht op straat en op de parkeerplaatsen zinvol. Niet zo verwonderlijk dus dat 90% van de ondervraagden het eens is met de stelling dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] voor een veiliger gevoel zorgt. Driekwart van de ondervraagden wil, als men zou gaan verhuizen, weer een woning-met-keurmerk. Als de kosten daarvoor f 750,- zouden bedragen (is aan de hoge kant, er zijn ook experimenten waarbij de meerkosten tot ongeveer de helft daarvan beperkt bleven) vindt tweederde deel dat redelijk.

De tweede vraag - zorgt het keurmerk naast voor meer veiligheidsgevoel ook daadwerkelijk voor minder criminaliteit - is lastiger te beantwoorden. Over de keurmerk-brede aanpak zoals die voor de nieuwbouw geldt (woning en woonomgeving integraal aanpakken) is daarover nog weinig met zekerheid te zeggen. Er zijn weliswaar 150 tot 200 projecten in voorbereiding, maar het aantal opgeleverde woningen is nu nog beperkt tot om en nabij de 500. Wél zijn inmiddels ervaringen én cijfers bekend uit twee politieregio's waarin inmiddels ruim 30.000 individuele bestaande woningen op keurmerk-niveau zijn beveiligd. Het inbraakrisico voor deze woningen is spectaculair gedaald: van ruim 2% naar rond de 1 promille. Zijn normaal in die regio jaarlijks ongeveer 20 op de 1000 woningen aan de beurt voor een inbraak, bij gecertificeerde woningen (die voldoen aan de eisen van het bij het Politiekeurmerk Bestaande Bouw behorende certificaat Veilige Woning) is er dat welgeteld één.

1.2. Waar komen de keurmerk-eisen vandaan?

De eisenpakketten voor nieuwbouw en bestaande woningen zijn een praktische vertaling van het in 1991 verschenen proefschrift Sociale Veiligheid en Gebouwde Omgeving van Van der Voordt en Van Wegen. Belangrijk onderdeel van dit proefschrift is de Checklist Sociaal Veilig Ontwerpen (1990). Uitgangspunt daarbij is dat de aanwezigheid van potentiële daders en een aantrekkelijk en kwetsbaar doelwit de kans op criminaliteit verhogen. Daarentegen zullen juist de aanwezigheid van 'sociale ogen' en zicht en toezicht die kans verlagen. Dat geldt ook als de woonomgeving aantrekkelijk is vormgegeven, goed is onderhouden en bewoners en voorbijgangers zich betrokken voelen bij 'hun' omgeving. Dit zijn stuk voor stuk psychologische drempels, die de kans op criminaliteit en onveiligheidsgevoelens reduceren. De invloed van toegankelijkheid en vluchtwegen op criminaliteit is enigszins ambivalent. Het beperken van de fysieke toegankelijkheid voor ongewenste personen werkt preventief tegen allerlei vormen van criminaliteit en angstgevoelens. Tegelijkertijd kunnen juist daardoor potentiële slachtoffers moeilijker vluchten. In het eisenpakket is daarom gezocht naar een evenwicht tussen open en gesloten.

In schema ziet een en ander er als volgt uit:

De omgeving als gelegenheidsfactor of barrière

De acht elementen uit het schema zijn de basiscriteria waaraan (plannen voor) de gebouwde omgeving worden getoetst op inbraakrisico en sociale veiligheid. In dit handboek zijn ze uitgewerkt in concrete eisen. Het eisenpakket is erop gericht om sociale en fysieke drempels op te werpen tussen dader en doelwit door ontwerp-maatregelen en een zorgvuldig beheer van woningen, woongebouwen en de woonomgeving. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan een aantrekkelijke en veilige leefomgeving.

Zo is er onder meer aandacht voor zichtlijnen, (beveiligings)verlichting en voorlichting.

In de woonomgeving worden bijvoorbeeld eisen gesteld aan binnenterreinen, achterpaden, parkeervoorzieningen, straatmeubilair en speelvoorzieningen. Uiteraard zijn ook een goed verlichtingsplan en een adequaat sociaal en ruimtelijk beheer van groot belang.

Voor het ontwerpproces is aansluiting gevonden bij 'A Pattern Language' van Christoffer Alexander. Het betreft een 'werkbijbel' voor ontwerpers (Center for Environmental Structure van de Berkeley-universiteit in California). De beleving van de ruimte in de wijk, de straat en de woning vormen het uitgangspunt van 'A Pattern Language'. Voor het optreden van criminaliteit en de beleving van onveiligheid is de benadering van Alexander actueel. Het gaat bij criminaliteit en onveiligheid immers om de interactie tussen mens en omgeving, een proces waarover de ruimtelijke patronen van Alexander veel te melden hebben.

Uiteraard besteedt het Politiekeurmerk Veilig Wonen® ook de nodige aandacht aan de inbraakwerendheid van ramen en deuren. Niet alleen het slot, maar de hele constructie van het gevelelement is bepalend voor de mate van inbraakwerendheid. Het Politiekeurmerk sluit daarom in het eisenpakket voor de woning aan bij de nieuwe Nederlandse ontwerp-norm NEN 5096. Volgens deze norm moeten integrale gevelelementen zowel statisch, dynamisch als manueel worden beproefd. Vooral de manuele test sluit aan op de inbrekerspraktijk, vandaar de bijnaam 'inbrekersproef'. Met ingang van 1 januari 1999 is deze NEN 5096 in het landelijk geldende Bouwbesluit opgenomen. Dit betekent dat in alle nieuw te bouwen woningen (en renovatieprojecten) inbraakwerend hang- en sluitwerk moet worden toegepast. Hierdoor zijn de meer kosten voor het toepassen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® met meer dan 50% gedaald.

Gevelelementen worden door twee erkende keuringsinstituten getest: de Stichting Kwaliteitscentrum Gevelelementen (SKG) en de Stichting Keuringsbureau Hout (SKH). Alleen gevelelementen die de test goed doorstaan komen voor gebruik in een woning in een keurmerkwijk in aanmerking. Het is ook mogelijk om - bijvoorbeeld op basis van bestekstekeningen en -omschrijvingen van een reeds goedgekeurd gevelelement - een conformiteitsverklaring voor een bepaald gevelelement te verkrijgen. Deze verklaring wordt dan afgegeven door een beoordelingscommissie van SKG/SKH.

Bij de start van het experiment waren nog maar weinig gevelelementen op de nieuwe normen getest. Onder invloed van de vraag naar het Politiekeurmerk Veilig Wonen® komt daar snel verandering in. Inmiddels zijn voor toepassing in de nieuwbouw tientallen gevelelementen getest en goedgekeurd. Oorspronkelijk ging het met name om kunststof gevelelementen; momenteel neemt ook het aantal goedgekeurde metalen producten en houtproducten snel toe. Een overzicht van fabrikanten die goedgekeurde producten kunnen leveren is opvraagbaar bij de SKG of SKH, zie bijlage 5 'contactpersonen'.

Integraal keurmerk

Veilig wonen is méér dan wonen in een veilige woning. Wonen is ook zich verplaatsen in de directe woonomgeving, aankomen per auto, per fiets, te voet of met het openbaar vervoer. Wonen is ook het stallen van een fiets of parkeren van een auto, het spelen op straat, het gebruik van voorzieningen als winkels, scholen, groen, etc.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® stelt daarom eisen aan de stedenbouwkundige opzet van de wijk of buurt, de openbare ruimte, gemeenschappelijke ruimten in woongebouwen, de kavels én de woning. Om het Keurmerk te verwerven moeten alle woningen voldoende inbraakveilig zijn en het woongebouw en de woonomgeving voldoende sociaal veilig.

Zo'n integrale aanpak van omgeving en woning werpt de meeste vruchten af. Vandaar dat bij de realisatie van nieuwbouwprojecten het Keurmerk alleen wordt afgegeven wanneer álle betrokken woningen én het woongebouw én de woonomgeving aan de (basis)eisen voldoen. Deze aanpak blijkt goed te werken. Afstemming van doelstellingen (inbraakpreventie, sociale veiligheid) en middelen (ontwerp, beheer) en het realiseren van een gewenst kwaliteitsniveau kunnen bij de nieuwbouw als het ware in het ontwikkelingsproces 'meelopen'. De wijk en de woningen bestaan immers nog alleen op papier.

1.3. De procedure

Wie kan aanvragen?

Er is een verschil tussen initiatiefnemers en aanvragers. Iedereen kan het initiatief nemen tot een (betere) beveiliging van woningen, woongebouwen en de woonomgeving: gemeenten, (toekomstige) bewoners, ouderenorganisaties, verhuurders, eigenaars, verzekeraars, politie enzovoorts. De aanvrager van het keurmerk voor nieuwbouw is echter altijd de opdrachtgever van het bouwproject. Bijvoorbeeld: woningcorporatie, projectontwikkelaar, voor-eigen-rekening bouwende aannemer enz. Dit is tenslotte de partij die bepaalt hoe het project gebouwd gaat worden.

Door het integrale karakter van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® nieuwbouw is samenwerking tussen verschillende partijen (bewoners, gemeente, één of meer verhuurders, openbare nutsbedrijven) noodzakelijk. De verschillende partijen leggen vast welke eisen elke partij voor haar rekening neemt.

De procedure in stappen

Als eerste stap neemt de aanvrager contact op met de politie in zijn/haar regio. De contactpersonen van de politieregio's vindt u in de bijlage. De actuele stand van zaken is op te vragen bij het Nederlands Politie Instituut.

- 1 De politie wijst een bouwplan-adviseur aan. In de meeste gevallen is dit een speciaal hiervoor opgeleide politie-functionaris, maar het is ook mogelijk dat de keurmerkcommissie of de regionale projectleider Veilig Wonen (dat kan per regio variëren) in de betreffende regio deze taak heeft gedelegeerd aan een externe deskundige
- 2 Aan de hand van de toetslijst (zie bijlagen) wordt eerst vastgesteld welke (categorieën van) eisen van toepassing zijn (zie ook in hoofdstuk 2.1 de paragraaf 'van toepassing verklaren'). De keurmerkcommissie of de regionale projectleider Veilig Wonen stelt het eisenpakket vast. De aanvrager ontvangt een schriftelijk overzicht van de voor dat specifieke project van toepassing verklaarde eisen. Reden om een bepaalde eis niet van toepassing te verklaren is onder meer het niet voorkomen van het ontwerp-onderdeel waarop die eis betrekking heeft (een lift bij eengezinswoningen bijvoorbeeld).
- 3 Tijdens het planproces wordt de opdrachtgever bijgestaan door een bouwplanadviseur die kan adviseren over de wijze waarop de van toepassing verklaarde eisen in het ontwerp kunnen worden verwerkt. Bij onenigheid of in geval van twijfel gedurende het planproces beslist de regionale keurmerkcommissie/projectleider.
- 4 Het planproces resulteert in een schriftelijke aanvraag, waarin is vastgelegd:
 - volgens welke specificaties de van toepassing verklaarde eisen worden uitgevoerd;
 - wie de te nemen maatregelen zullen uitvoeren;
 - op welke termijn dat zal gebeuren.
- 5 De regionale keurmerkcommissie/projectleider beoordeelt de aanvraag. Bij afwijkingen van het Handboek overlegt de projectleider met het Nederlands Politie Instituut. Een dispensatiecommissie beoordeelt de oplossing en kan (schriftelijk) dispensatie verlenen, wanneer zij de oplossing als gelijkwaardig aan de in het Handboek gegeven oplossing beoordeelt.
Bij een positieve beoordeling van de totale aanvraag verleent de regionale keurmerkcommissie/projectleider een machtiging tot het voeren van de melding 'keurmerk aangevraagd'. Deze machtiging is vastgelegd in een convenant, zie bijlage 4. Gemaakte afspraken tussen alle betrokken partijen zijn hierin vastgelegd. Mocht de aanvrager het niet eens zijn met de beoordeling van zijn aanvraag dan bestaat voor hem een beroepsmogelijkheid bij de beroeps- en geschillencommissie.

In het handboek Organisatie (uitgave 1999) wordt hierop nader ingegaan.

- 6 Na de oplevering van het project waarop de aanvraag betrekking had gaat een onafhankelijke inspectieinstelling na of alle maatregelen adequaat zijn uitgevoerd. Op basis van een onafhankelijke keuringsrapport verleent de regionale keurmerk-commissie tenslotte het keurmerk.

Overgangsregeling

Dit handboek bevat -als resultaat van de experimentperiode- een geheel herziene versie van het eisenpakket dat gedurende de experimentperiode is gehanteerd. Het in dit handboek weergegeven eisenpakket is uiteraard alleen van toepassing op nieuwe aanvragen voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] Nieuwbouw. Voor reeds aangemelde en in behandeling genomen keurmerkaanvragen geldt de handboekversie die op het moment van aanvraag van toepassing was.

Kosten van het keurmerk/certificaat

Om de kosten van de keuring, registratie e.d. te dekken zijn er kosten verbonden aan de keuring van het project. Het advies van de politie blijft overigens in beginsel gratis. De tarieven voor de keuring kunnen worden opgevraagd bij de regionale projectleider/keurmerkcommissie of bij het Nederlands Politie Instituut.

Geldigheid van het Keurmerk

Het afgegeven keurmerk is vijf jaar geldig. Na vijf jaar moet worden gecontroleerd of nog steeds aan de van toepassing zijnde eisen wordt voldaan. Procedures hiervoor worden nog nader uitgewerkt.

Aansprakelijkheid

De politie of andere bij het Politiekeurmerk betrokken organisaties, personen of instellingen aanvaarden geen aansprakelijkheid voor mogelijke schade die uit (de procedures rond) aanvraag, advisering, uitvoering, keuring en/of certificering met betrekking tot het Politiekeurmerk Veilig Wonen[®] voort zouden kunnen komen.

1.4. Het Politiekeurmerk in het kort

1. Wat is het Politiekeurmerk Veilig Wonen®?

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is een keurmerk, dat kan worden afgegeven voor woningen en wijken die voldoen aan een voorgeschreven pakket van eisen voor sociale veiligheid, inbraak- en brandpreventie. Deze eisen zijn omschreven in twee handboeken: het Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen voor de Nieuwbouw en het Handboek voor Bestaande Woningen. Het keurmerk voor nieuwbouw is een integraal keurmerk voor de omgeving en de woningen. Voor bestaande wijken en woningen bestaat de mogelijkheid van afgifte van deelcertificaten. Er is een deelcertificaat Veilige Woning, een deelcertificaat Veilig Complex en een deelcertificaat Veilige Omgeving. Samen zijn zij goed voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen®. Een derde handboek Organisatie (uitgave 1999) beschrijft het proces van invoering en de hele landelijke organisatie.

2. Wie kan het keurmerk aanvragen?

Het Politiekeurmerk voor de nieuwbouw kan worden aangevraagd door de opdrachtgever van het (nieuwbouw)project waarop de aanvraag betrekking heeft. De aanvraag voor het Keurmerk Bestaande Woningen en de daarbij behorende deelcertificaten Veilige Woning en/of Veilig Complex voor bestaande woningen is afkomstig van de eigenaar, beheerder of (ver)huurder van de betreffende woning(en). Het certificaat Veilige Omgeving tenslotte kan worden aangevraagd door de betreffende gemeente.

3. Waar kan het keurmerk worden aangevraagd?

Het keurmerk voor de nieuwbouw kan worden aangevraagd bij de politie. In alle politieregio's is een team van speciaal opgeleide bouwplanadviseurs actief. Adressen en telefoonnummers van de politieregio's vindt u in bijlage 5. De actuele informatie is op te vragen bij het Nederlands Politie Instituut. Het Nederlands Politie Instituut kan u vertellen wie de regionale contactpersonen zijn.

4. Het Politiekeurmerk van experiment naar landelijke invoering.

Het experiment met het Politiekeurmerk voor zowel de nieuwbouw als de bestaande bouw is afgesloten. De komende jaren wordt het Politiekeurmerk Veilig Wonen® landelijk ingevoerd.

5. Wie zijn landelijk betrokken?

Het landelijke traject wordt begeleid door een Raad van Toezicht Politiekeurmerk Veilig Wonen. Daarin participeren de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie, het Verbond van Verzekeraars, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Aedes (voormalige Nationale Woningraad en NCIV), de Vereniging Eigen Huis, de Nederlandse Woonbond, het platform van Nederlandse projectontwikkelaars NEPROM, de Consumentenbond, het Nederlands Politie Instituut (NPI), adviseurs uit diverse politieregio's, en het Nationaal Centrum voor Preventie (NCP).

6. Waar kan ik voor informatie over het keurmerk terecht?

Voor project-aanmelding en informatie over het Politiekeurmerk Veilig Wonen® kunt u contact opnemen met de politieregio waar het project wordt gebouwd. Zie bijlage 3.5.

Deel

2

De eisen

2.1. De opbouw van het eisenpakket

2.2. Prestatie-eisen Stedenbouwkundige
randvoorwaarden (S)

2.3. Prestatie-eisen Openbare ruimte (O)

2.4. Prestatie-eisen Kavel (K)

2.5. Prestatie-eisen Gebouw (G)

2.6. Prestatie-eisen Woning (W)

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

2.1. De opbouw van het eisenpakket

Het eisenpakket bestaat uit normbladen, die in vijf categorieën zijn geordend. Van groot naar klein zijn dit achtereenvolgens:

- 1 Stedenbouwkundige randvoorwaarden
- 2 Openbare ruimte
- 3 Kavel
- 4 Gebouw
- 5 Woning

Aan elke categorie is een eisenpakket verbonden. Om voor het volledige Politiekeurmerk Veilig Wonen® in aanmerking te komen moet in alle categorieën aan voldoende eisen worden voldaan.

Voor de indeling in deze categorieën is gekozen op basis van de verantwoordelijkheid van de bij het keurmerk betrokken partijen. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor de eisen in de categorie 'openbare ruimte' en zijn alle "woning-eisen" voor de opdrachtgever en architect in de laatste categorie opgenomen. Deze nieuwe indeling komt daarmee ook beter overeen met de indeling van het handboek bestaande bouw.

Binnen iedere categorie zijn de eisen vervolgens geordend volgens het principe van 'buiten naar binnen': eerst de eisen buiten het woongebouw of de woning, dan de entree, enzovoorts. Het eisenpakket volgt zo als het ware de bewoner of bezoeker op weg naar de woning. Om het hele systeem inzichtelijk en hanteerbaar te maken, zijn bij dit handboek toetslijsten gevoegd. U vindt zowel een korte, overzichtelijke toetslijst als een wat uitgebreidere variant in de bijlagen. De eerste is bedoeld om snel een overzicht te krijgen van de "score" van het project. De tweede, wat uitgebreidere, versie lijst leent zich meer voor het overleg en noteren van opmerkingen bij de nog te vervullen of aan te passen eisen.

Normbladen

De eisen zelf zijn uitgewerkt in zogenaamde normbladen: één eis per normblad. U vindt op die normbladen steeds de prestatie-eis (wat) en de specificaties waarmee in ieder geval aan die eis kan worden voldaan (hoe). Basiseisen zijn herkenbaar aan de donkerblauwe paginakleur en doordat het nummer van de eis in een zwart rondje geplaatst is. Bij aanvullende eisen is het rondje waarin het nummer van de eis staat wit en de pagina lichter blauw. De eisen zijn zo geformuleerd, dat zij willen stimuleren tot creativiteit. Er zijn immers méér wegen die naar Rome leiden. De eisen zijn daarom verwoord als prestaties, in overeenstemming met de gangbare praktijk in de bouwwereld. Dit impliceert tevens een 'gelijkwaardigheidsclausule': oplossingen die afwijken van de oplossingen onder "hoe" in het handboek maar aantoonbaar tot hetzelfde preventieve effect leiden, komen eveneens in aanmerking (zie ook 1.4.: De procedure).

Voorts wordt vermeld op welke veiligheidsproblemen de maatregel gericht is:

- inbraak woning
- inbraak gebouwen
- diefstal van/uit auto's
- diefstal vanaf de openbare weg
- fietsendiefstal
- vandalisme
- buurtoverlast
- onveiligheidsbeleving
- brand
- openbare geweldpleging

Het normblad eindigt telkens met de toetsingscriteria die aan de eis ten grondslag liggen (zie hiervoor ook onderdeel 1.2: Waar komen de keurmerk-eisen vandaan):

- aanwezigheid daders
- attractiviteit doelwit
- kwetsbaarheid doelwit
- sociale ogen
- zichtbaarheid
- betrokkenheid
- attractiviteit omgeving
- toegankelijkheid/vluchtwegen.

Basiseisen en aanvullende eisen

Ook op het gebied van beveiliging geldt: de ketting is zo sterk als de zwakste schakel. Anders gezegd: de preventieve waarde van een maatregel wordt mede bepaald door de aanwezigheid van andere, daarmee samenhangende, maatregelen. Zo heeft het beveiligen van de voordeur weinig zin als het raam ernaast simpel te openen is. Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen® voor een nieuwbouwwijk te behalen moet dan ook aan *alle* van toepassing zijnde *basiseisen* worden voldaan. Als basiseisen zijn die eisen benoemd waarvoor een breed draagvlak bestaat, met name vanwege de (door onderzoek aangetoonde) preventieve effecten. Er zijn in het handboek 23 basiseisen opgenomen.

Van de aanvullende eisen die van toepassing worden verklaard moet aan minimaal 60% worden voldaan. Er zijn 28 van deze *aanvullende eisen*. Indien deze allemaal van toepassing zouden zijn moet dus aan minimaal 17 aanvullende eisen worden voldaan. Deze eisen mogen uit alle categorieën komen.

Welk eisenpakket is op het project van toepassing?

Het is al een aantal malen genoemd: allereerst wordt - door de keurmerkcommissie of de regionaal projectleider Veilig Wonen - bepaald welke eisen op het betreffende project van toepassing zijn. Soms is het lastig om te bepalen aan welke eisen een opdrachtgever moet voldoen. Bijvoorbeeld: een projectontwikkelaar bouwt 20 woningen in een veel grotere uitbreidingslocatie. Er is - binnen dat project- dan hooguit een beperkte mogelijkheid om op stedenbouwkundig niveau iets te wijzigen. Of op een zogenaamde "inbrei-locatie" in de stad wordt een nieuw appartementsgebouw gebouwd, terwijl in de omgeving verder niets wijzigt. In beide gevallen is het bijvoorbeeld lastig om binnen alle vijf de categorieën aan de eisen te voldoen. Samen met de projectleider/keurmerkcommissie zal er altijd een oplossing worden gevonden.

Als hulpmiddel is in een schema op de volgende pagina in hoofdlijnen weergegeven welke categorieën eisen in het algemeen in verschillende situaties van toepassing zullen zijn, een en ander ter beoordeling van de keurmerkcommissie of regionaal projectleider Veilig Wonen.

Nieuwbouw	Politiekeurmerk Veilig Wonen Eisenpakket van toepassing:			
S stedenbouwkundige randvoorwaarden	Wijken (uit- en inbreiding)	n.v.t.	n.v.t.	
O openbare ruimte				
K kavels				
G woongebouw				
W woning				
		Deelprojecten	Eén woongebouw	
				Woning
				n.v.t.

Samengevat betekent dit:

- Het volledige eisenpakket (alle vijf de categorieën) is van toepassing bij uitbreidingswijken en grotere inbreidingslocaties.
- Bij deelprojecten in uitbreidingswijken en kleinere inbreidingsprojecten kan de categorie S (Stedenbouwkundige randvoorwaarden) geheel of deels niet van toepassing worden verklaard. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld een appartementencomplex in een uitbreidingswijk of een nieuw blok eengezinswoningen in een bestaande woonwijk. Of de categorie S in z'n geheel niet van toepassing kan worden verklaard is ter beoordeling van de keurmerkcommissie of de regionale projectleider Politiekeurmerk Veilig Wonen®. Bepalend daarbij is of redelijkerwijs nog invloed op de stedenbouwkundige opzet van de omgeving mogelijk is.
- Alleen voor vrijstaande of twee-onder-één-kapwoningen die gebouwd worden in opdracht van een particulier op een vrije kavel is het mogelijk om alleen de categorie W (Woning) toe te passen. Het kan hierbij gaan om zowel een nieuwbouwwoning in een bestaande wijk als in een uitbreidingslocatie. In dit geval wordt niet vooraf een (voorlopig) keurmerk verleend, maar wordt achteraf - na oplevering - het certificaat Veilige Woning afgegeven. Ook voor deze uitzonderingen geldt: of de overige categorieën al dan niet (deels) van toepassing worden verklaard wordt bepaald door de keurmerkcommissie of de regionaal projectleider Politiekeurmerk Veilig Wonen®.

Niet alleen categorieën eisen kunnen - volgens bovenstaand schema - niet van toepassing worden verklaard, dat geldt ook voor individuele eisen binnen de categorieën. We maken daarbij onderscheid tussen twee typen eisen:

1. Eisen die alleen van toepassing zijn als de ontwerponderdelen waarop die eisen betrekking hebben ook in de wijk aanwezig zijn. Als die niet aanwezig zijn dan zijn uiteraard ook die eisen niet van toepassing. Dit geldt bijvoorbeeld voor voorzieningen (S8), achterpaden (K4) of een lift (G6).
2. Eisen die altijd van toepassing zijn: deze hebben betrekking op ontwerponderdelen waar van het positief is als ze in de wijk aanwezig zijn (en dus negatief als ze ontbreken). Ontbreekt dit ontwerponderdeel dan is dan ook aan die eis niet voldaan. Voorbeelden van dit soort eisen zijn S1 tot en met S7 (allen stedenbouwkundige opzet), openbare verlichting (O1), voor- en zijtuin (K3), balkons (G2), zicht op de openbare ruimte (W1) en opklimbaarheid (W3).

2.2.

Stedenbouwkundige randvoorwaarden (S)

- S1 Woningdifferentiatie (aanvullende eis)
- S2 Bouwhoogte en schaal (aanvullende eis)
- S3 Aansluiting op omliggende bebouwing (aanvullende eis)
- S4 Wijkontsluiting (aanvullende eis)
- S5 Routes langzaam verkeer (aanvullende eis)
- S6 Verkaveling en achterpaden (aanvullende eis)
- S7 Recreatie en groen (aanvullende eis)
- S8 Voorzieningengebied (aanvullende eis)
- S9 Publiekstrekkende voorzieningen (aanvullende eis)
- S10 Wijk- of buurtcentra (aanvullende eis)

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

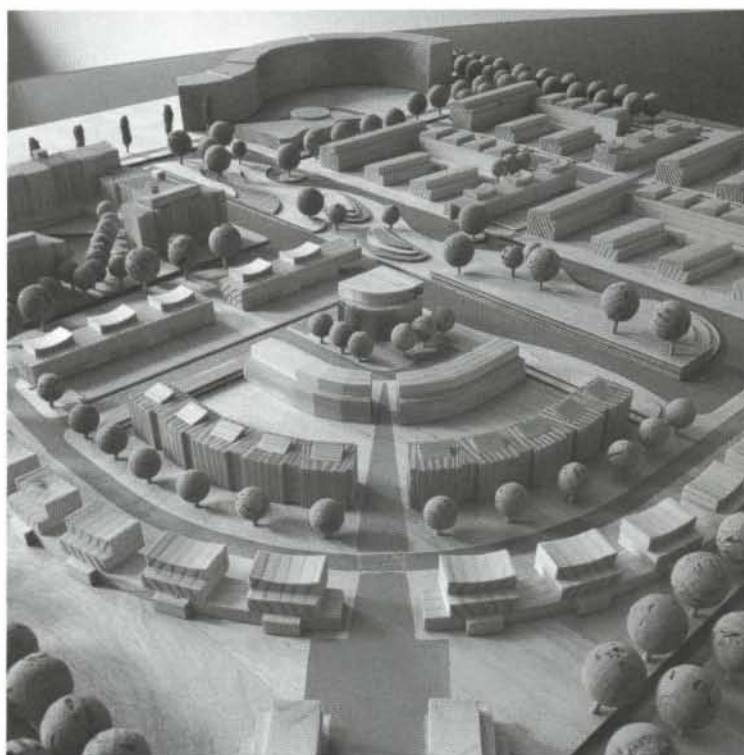
Woningdifferentiatie

Wat

Het woongebied is gevarieerd en bewoners kunnen zich met het woongebied identificeren.

Hoe

- Er is variatie naar woningen (woningtype, woninggrootte, prijsklasse, eigendom, laagbouw of gestapelde bouw) en daarmee variatie naar doelgroepen in de wijk.
- De variatie wordt opgebouwd uit homogene clusters woningen.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
inbraak gebouwen
buurtoverlast

Criteria

aanwezigheid daders
betrokkenheid
aantrekkelijkheid doelwit

Bouwhoogte en schaal

Wat

Het ~~woon~~gebied voldoet aan de menselijke maat; men voelt zich niet verloren temidden van anonieme bouwmassa's.

Hoe

- Woongebouwen zijn over het algemeen niet hoger dan vijf bouwlagen. Beperkt toegepast zijn hogere woongebouwen als stedenbouwkundige accenten toegestaan.
- Bij laagbouw zijn maximaal rijen van 20 woningen aaneengesloten, de voorkeur gaat uit naar maximaal 10.

Toelichting

De maximale lengte van rijen woningen houdt onder meer verband met de gewenste lengte van achterpaden.

Zie ook

- S6 'Verkaveling en achterpaden'
- K1 'Verkaveling en situering eengezinswoningen'
- K2 'Verkaveling en situering woongebouwen'
- K4 'Achterpaden'
- G1 'Woongebouw; omvang en compartimentering'

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

betrokkenheid
toegankelijkheid

Aansluiting op omliggende bebouwing

Wat

Het woongebied sluit aan op de rest van de bebouwde kom.

Hoe

- De overgang van het bestaande naar het nieuwe woongebied wordt overzichtelijk en attractief vormgegeven, door:
 - herkenbare en aantrekkelijke entrees van het woongebied in het zicht van woningen;
 - het bundelen van verkeersstromen, zodat informeel toezicht op de toegangsroutes ontstaat;
 - het ontbreken van een 'niemandsland' waarop geen toezicht is en het ontbreken van ruimtelijke barrières zoals een spoorlijn, autosnelweg of geluidwerende voorzieningen. De maximale afstand tussen het bestaande en nieuwe woongebied is 100 meter.

Zie ook

- K5 'Erfafscheidingen'

Veiligheidsproblemen

vandalisme
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid

Wijkontsluiting

Wat

De ontsluiting van het woongebied is overzichtelijk.

Hoe

- een woongebied tot 500 woningen heeft maximaal 1 of 2 hoofdontsluitingen voor gemotoriseerd verkeer.
- of
- een woongebied met meer dan 500 woningen heeft maximaal 2 tot 4 hoofdontsluitingen voor gemotoriseerd verkeer.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen

Criteria

toegankelijkheid

Routes langzaam verkeer

Wat

Routes voor fietsers en voetgangers zijn sociaal veilig.

Hoe

Dag- en nachtroutes:

- Op ten minste één van de routes vanuit woningen naar essentiële functies en voorzieningen (winkel, school, openbaar vervoer, parkeren, wijkcentrum) is zicht vanuit de omliggende bebouwing.
- Er zijn geen tunnels, viaducten of onderdoorgangen op de langzaam-verkeer-routes naar de voorzieningen.
- Langs routes voor langzaam verkeer is het aantal m2 gesloten rolluik minder dan 50% van het totale aantal m2 glasoppervlak. De maximale aaneengesloten lengte van gesloten rolluiken bedraagt 20 meter. Bij de berekening tellen alleen die rolluiken mee die zich op de begane grond bevinden.

Dagroutes, recreatieve of alternatieve routes:

- Op alternatieve routes door het groen wordt geen schijnveiligheid gewekt door een recht beloop en/of openbare verlichting.

Zie ook

- O1 'Openbare verlichting'

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

openbare geweldpleging
onveiligheidsbeleving

Criteria

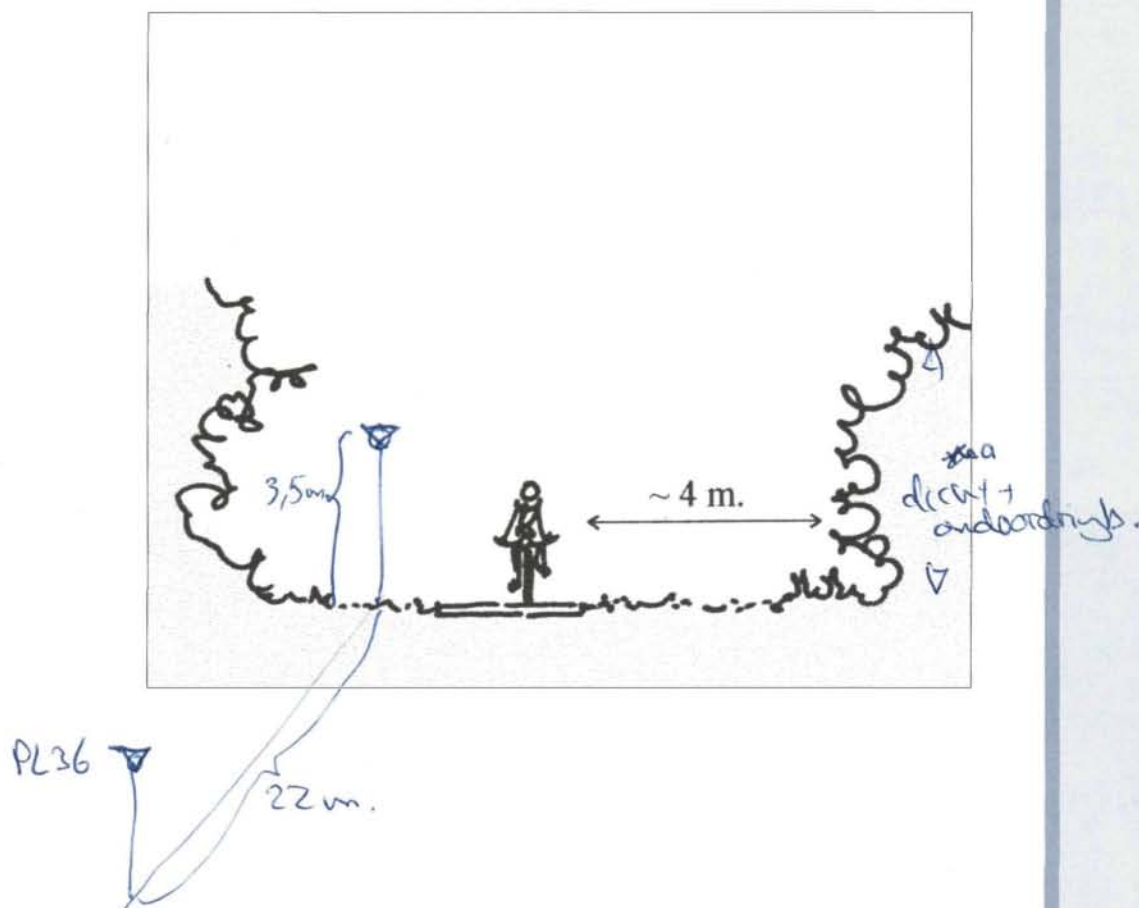
toegankelijkheid
aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
kwetsbaarheid doelwit

Vervolg S5 - Routes langzaam verkeer

Tip

Het zicht op routes kan bereikt worden door de routes langs de voorzijde van de woningen te laten lopen. Aan de voorzijde van woningen is het zicht op lange termijn beter gegarandeerd dan aan de achterzijde van woonbebouwing.

Door routes voor langzaam verkeer in het groen te voorzien van een open zone van minimaal 4 meter aan beide zijden is een beter overzicht over de route mogelijk. Dit kan bijvoorbeeld met laag blijvende beplanting.

Verkaveling en achterpaden

Wat

De verkaveling draagt bij aan een sociaal veilige ontsluitingsstructuur.

Hoe

- De verkaveling is zo opgezet dat achterpaden overzichtelijk zijn en voldoen aan de specificaties van normblad K4 "achterpaden"

Zie ook

- S2 'Bouwhoogte en schaal'
- K4 'Achterpaden'

Veiligheidsproblemen

onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
toegankelijkheid

Recreatie en groen

Wat

In het woongebied is ruimte om te recreëren en draagt openbaar groen bij aan een attractieve en overzichtelijke woonomgeving.

Hoe

- In het woongebied of aan de rand daarvan, ligt een centraal (groen)gebied met mogelijkheden voor multi-functioneel gebruik (spelen, wandelen, publieksactiviteiten, vissen, etc.)
- Verspreid in het woongebied zijn kleinere (groene) plekken gesitueerd, onder andere ten behoeve van speelruimte.

Toelichting

Deze aanvullende eis is altijd van toepassing als een wijk groter is dan 500 woningen.

Zie ook

- O9 'Voorzieningen voor jongeren'

Veiligheidsproblemen

buurtoverlast

Criteria

attractiviteit
betrokkenheid

Voorzieningengebied

Wat

Het voorzieningengebied is aantrekkelijk en kan als ontmoetingsplaats in het woongebied functioneren. Buiten de winkeltijden is er geen onbewoonde en verlaten sfeer, die uitnodigt tot criminaliteit en/of onveiligheidsgevoelens oproept.

Hoe

- Voorzieningen veroorzaken geen overlast.
- Voorzieningen liggen bij voorkeur centraal in het woongebied.
- Er is een menging van functies: wonen, winkels, (geen overlast veroorzakende) horeca en voorzieningen zoals een bibliotheek, postkantoor, medische voorzieningen, bank etc., waardoor op verschillende tijden toezicht aanwezig is.
- Boven minimaal 60% van de winkels liggen woningen, die zicht hebben op het voorzieningengebied.
- Functies die na sluitingstijd van de winkels open zijn of worden gebruikt (zoals een apotheek en een betaalautomaat) liggen in het zicht van woningen.
- Looproutes van en naar de voorzieningen liggen in het zicht van woningen.

Zie ook

- O2 'Parkeren in de openlucht'
- O3 'Openbare parkeergarage'
- O4 'Voorzieningen voor het stallen van fietsen'
- Voor aanbevelingen rondom de inrichting van winkelgebieden zie de 'checklist winkelgebieden', 'Beveiliging van gebouwen deel 3: winkels' (publicatie van de Stichting Bouwresearch) of het project 'Veilig Ondernemen'. Zie voor verdere informatie over deze literatuur bijlage 9 'Verder lezen'.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
inbraak gebouwen
diefstal van/uit auto's
diefstal vanaf de openbare weg
openbare geweldpleging
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid daders
aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
betrokkenheid
aantrekkelijkheid doelwit
kwetsbaarheid doelwit

Publiekstrekkende voorzieningen

Wat

(Bovenwijkse) voorzieningen die veel publiek trekken zijn zo gesitueerd dat zo weinig mogelijk overlast voor de omgeving ontstaat.

Hoe

- Publiekstrekkende voorzieningen liggen aan rand van het woongebied.
- De voorzieningen worden direct ontsloten vanaf de wijkontsluitingswegen, waardoor sluiproutes en overlast worden voorkomen.
- Routes van de voorzieningen naar haltes voor openbaar vervoer zijn kort en overzichtelijk.
- De routes voor langzaam verkeer van en naar de voorzieningen zijn gebundeld met de routes van het overige (gemotoriseerde) verkeer.

Toelichting

Als publiekstrekkende voorzieningen zijn bedoeld voorzieningen zoals scholen, bedrijven, sportvoorzieningen en kantoren of voorzieningen die door veel mensen bezocht worden zoals jongerencentra of discotheken.

Zie ook

- Meer informatie over beveiliging van de bedrijven en voorzieningen (m.n. over het project Veilig Ondernemen) is te krijgen bij het Nationaal Centrum voor Preventie. De Stichting Bouwresearch heeft de reeks 'Beveiliging van gebouwen' uitgegeven: deel 3: winkels, deel 5: bedrijfsgebouwen en -terreinen, deel 4: kantoren, deel 6: scholen.

Zie bijlage 9 'Verder lezen'.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid daders
toegankelijkheid
kwetsbaarheid doelwit

Wijk- of buurtcentrum

Wat

Multi-functionele (welzijns)voorzieningen, zoals wijk- of buurtcentra, zijn zo gesitueerd dat ze geen overlast veroorzaken voor de omwonenden.

Hoe

- Het wijk- of buurtcentrum ligt bij voorkeur centraal in het woongebied.
- Vanuit de omliggende woningen is een goed zicht aanwezig op het (gehele) wijkcentrum.

Toelichting

Het betreft hier een multi-functionele voorziening of een ruimte die daarvoor in de wijk wordt gereserveerd. Een jongerencentrum dat geen onderdeel uitmaakt van een multi-functioneel wijkcentrum dient getoetst te worden aan de voorwaarden als genoemd onder 'Publiekstreckende voorzieningen'.

Zie ook

- O2 'Parkeren in de openlucht'
- O4 'Voorzieningen voor het stallen van fietsen'
- Voor beveiliging van wijkcentra: de publicatie van de Stichting Bouwresearch 'Beveiliging van gebouwen' deel 7: wijkcentra. Zie bijlage 9 'Verder lezen'.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid daders
betrokkenheid
zichtbaarheid
aantrekkelijkheid doelwit

- O1 Openbare verlichting (basiseis)
- O2 Parkeren in de openlucht (basiseis)
- O3 Openbare parkeergarage (aanvullende eis)
- O4 Voorzieningen voor het stallen van fietsen (aanvullende eis)
- O5 Tunnels en onderdoorgangen (aanvullende eis)
- O6 Haltes openbaar vervoer (aanvullende eis)
- O7 Binnenterreinen (aanvullende eis)
- O8 **Straatmeubilair (basiseis)**
- O9 Voorzieningen voor jongeren (aanvullende eis)
- O10 Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti (aanvullende eis)
- O11 Beheerplan openbare ruimte en toezicht (aanvullende eis)

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

Openbare verlichting

Wat

Het woongebied is bij duisternis helder, niet verblindend en gelijkmatig verlicht. Uitgangspunt is dat men personen op een afstand van minimaal 4 meter kan herkennen.

Hoe

De openbare verlichting voldoet aan de volgende normen:

- De horizontale gemiddelde verlichtingssterkte is minimaal 3 lux.
- De gelijkmatigheid bedraagt ten minste 0.3 Uh (als volgt berekend: $Uh (\text{gelijkmatigheid}) = E_{\min} (\text{horizontale verlichtingssterkte}) : E_{\text{gem}} (\text{gemiddelde horizontale verlichtingssterkte})$).
- De RA-waarde (volgens opgave fabrikant) is minimaal 25.

Samengevat: 16K, RA-waarde > 25.

of

- De horizontale verlichtingssterkte is minimaal 2 lux met een gelijkmatigheid is ten minste 0.3 Uh (17K) of is minimaal 3 lux met een gelijkmatigheid van ten minste 0.2 Uh (16L).
- De RA-waarde is minimaal 60. Ten behoeve van de attentiewaarde voor verkeer is het toegestaan op kruisingen van (hoofd)ontsluitingswegen een andere kleur licht toe te passen. De RA-waarde is in dit geval minimaal 25.

Samengevat: 17K of 16L met een RA-waarde > 60.

en

- Genoemde waarden dienen gedurende de periode waarvoor het keurmerk wordt afgegeven (5 jaar) te allen tijde worden gehaald.
- De plaatsing van lichtmasten is afgestemd op het openbaar groen en met name op de (straat-)bomen. De kronen belemmeren de verlichtingsarmaturen niet (richtlijn tot stam minimaal 8 meter).

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

vandalisme
inbraak gebouwen
diefstal van/uit auto's
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
attractiviteit
kwetsbaarheid doelwit

Vervolg 01 - Openbare verlichting

Toelichting

Deze eis is van toepassing op alle openbaar toegankelijke woon- en winkelgebieden, inclusief parkeerplaatsen, straten en pleinen, binnenterreinen, (brom)fietspaden en voetpaden.

De eis is niet van toepassing op:

- Fiets- en voetpaden in groengebieden of dagroutes (zie S5 'Routes langzaam verkeer').
- Achterpaden. De verlichting van achterpaden is geregeld in normblad K4 'Achterpaden'.
- Tunnels en onderdoorgangen. Dit is geregeld in normblad O5 'Tunnels en onderdoorgangen'.

De verlichtingsnormen zijn gebaseerd op tabel 4 van het boek 'Aanbevelingen voor openbare verlichting 1990' (Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde februari 1990, geheel herziene uitgave). Zie bijlage 9 'Verder lezen'.

Verlichtingssterkte

cijfer	E_{gem} lux
11	20
12	15
13	10
14	7
15	5
16	3
17	2

Gelijkmatigheid

letter	U_h $\geq$
J	0.5
K	0.3
L	0.2
M	0.15
N	0.10
P	0.07

Z	Oriëntatie

Parkeren in de open lucht

Wat

Er is parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers in de nabijheid van de woningen en woongebouwen. De parkeergelegenheid is veilig door een goed zicht op de geparkeerde auto's vanuit de woningen.

Hoe

- Bewoners kunnen, met behoud van voortuin, op eigen erf parkeren.
 - Parkeerplaatsen voor bezoekers zijn in de nabijheid en in het zicht van woningen.
- of
- Bewoners kunnen hun auto parkeren op korte afstand van de eigen woning.
 - Vanuit de omringende bebouwing is goed zicht op elke parkeerplaats.
- of
- Er zijn overzichtelijke parkeerterreintjes van maximaal 20 plaatsen. Elk terreintje ligt in het zicht van ten minste 2 woningen.
- of
- Er zijn grotere parkeerterreinen voor bewoners en/of bezoekers bij woongebouwen of voorzieningen. Deze terreinen zijn sociaal veilig, overzichtelijk en goed verlicht:
 - het terrein is gecompartmenteerd in aparte, herkenbare, kleinere eenheden met ieder maximaal 20 plaatsen.
 - er is zicht vanuit meerdere woningen op het terrein.
 - er zijn geen obstakels die het zicht over het terrein belemmeren.
 - de RA-waarde van de toegepaste verlichting is minimaal 60 om de (kleur)herkenbaarheid van personen en auto's te vergroten.

Tip

Obstakels die het zicht belemmeren op een parkeerterrein zijn bijvoorbeeld beplanting of containers. Tussen parkeerplaatsen is beplanting bij voorkeur maximaal 50 cm hoog.

Veiligheidsproblemen

diefstal van/uit auto's
vandalisme
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
betrokkenheid
kwetsbaarheid doelwit

Openbare parkeergarage

Wat

Openbare parkeergarages zijn sociaal veilig en goed beheerbaar.

Hoe

- Een parkeergarage voldoet aan minimaal de volgende eisen uit de z.g. ESPA-toetslijst (European Standard Parking Award):
 - De parkeergarage is openbaar toegankelijk.
 - De doorrijhoogte is minimaal 1,9 meter.
 - De verlichting voldoet minimaal aan de volgende waarden:
 - * Inrit, uitrit, kassa's en betaalautomaten (slagboom/kaartautomaat): minstens 175 lux op 1 m hoogte
 - * Lift, trappenhuis: minstens 75 lux op de vloer
 - * Rijstroken: minstens 40 lux op de vloer
 - * Parkeervakken: minstens 40 lux op de vloer
 - * De RA-waarde van de toegepaste verlichting is minimaal 60.
 - Er is een goed doorzicht met weinig kolommen en weinig dode hoeken. De aanwezige dode hoeken worden opgelost met slagvaste spiegels.
 - Er is een goede identificatie van de parkeerplekken (verdieping, rijen, vakken)
 - Binnen en buiten de parkeergarage is een goede bewegwijzering.
 - Er is doorzicht vanuit de lift en het trappenhuis naar de hal/parkeervloer.
 - Er is een goede afsluiting na sluitingstijd en een afscherming van alle buitenopeningen.
 - Er is helder, doorzichtig (draad)glas aangebracht in alle deuren van de ruimten die voor het publiek toegankelijk zijn.

Zie ook

- Aanbevolen wordt de volledige toetslijst van de European Standard Parking Award te gebruiken. Deze inventarisatielijst wordt gebruikt door de VEXPAN (de Vereniging Exploitanten Parkeergarages Nederland), zie bijlage 9 'Verder lezen'.
- Voor een stallingsgarage bij een woongebouw is normblad G11 'Parkeergarage (behorend bij een woongebouw)' van toepassing.

Veiligheidsproblemen

diefstal van/uit auto's
vandalisme
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
attractiviteit
kwetsbaarheid doelwit

Voorzieningen voor het stallen van fietsen

Wat

In buurten met weinig inpandige (privé)stallingen en bij voorzieningen zijn voldoende veilige collectieve fietsparkeermogelijkheden.

Hoe

- het aantal stallingsplaatsen is in overeenstemming met het aantal bewoners dan wel het aantal bezoekers.
- als geschikte stallingen worden aangemerkt:
 - buurtstallingen
 - collectieve fietskluizen (aanvullend op en niet binnen een straal van 150 meter van de buurtstallingen)
 - fietsenrekken of andere meeneembeperkende maatregelen. Om het gewenste aantal stallingsplaatsen te bereiken worden aanvullend op de beveiligde stallingsvoorzieningen fietsenrekken geplaatst. Hierbij wordt rekening gehouden met 10% extra capaciteit voor bezoekers.
- Vanuit de omringende bebouwing is zicht mogelijk op de stallingsruimte of -plaats. Zichtbelemmerende obstakels worden aangepast of verwijderd.

Zie ook

- G10 " Collectieve fietsenstalling"
- Plaats maken voor de fiets, leidraad voor parkeren en stallingen, C.R.O.W. Ede, maart 1996.

Veiligheidsproblemen

fietsendiefstal
vandalisme
onveiligheidsbeleving

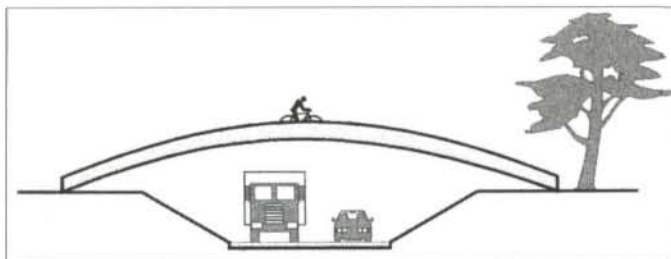
Criteria

aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
betrokkenheid
kwetsbaarheid doelwit

Tunnels en onderdoorgangen

Wat

Tunnels en onderdoorgangen die worden gebruikt door fietsers en voetgangers zijn sociaal veilig en goed verlicht.

Fietsbrug

Hoe

- Verschillende soorten verkeer gebruiken de tunnel of onderdoorgang. Het fietspad, voetpad en de rijweg liggen op gelijke hoogte en in het zicht van elkaar.
- of
- Als gekozen wordt voor een aparte tunnel of onderdoorgang voor langzaam verkeer dan is de breedte minimaal 5 meter en de hoogte minimaal 3 meter.
- en
- Daarnaast voldoen tunnels en onderdoorgangen aan de volgende specificaties:
 - Aan - en afvoer via een rechtstand, met een zichtlijn door de tunnel of onderdoorgang heen.
 - Er is zicht op (de toegangen van) de tunnel en de onderdoorgang vanuit omringende bebouwing. Er zijn geen zichtbelemmerende obstakels, zoals hoge beplantingen.
 - De verlichting is gelijkmatig, over de gehele lengte en aan beide zijden van de tunnel en onderdoorgang aangebracht, verzonken in de constructie (slagvast, vandalismebestendig).
 - De verlichting in de tunnel of onderdoorgang voldoet aan de norm 12K. De horizontale verlichtingssterkte bedraagt minimaal 15 Lux met een gelijkmatigheid van 0.3 Uh.
 - Muren en andere bereikbare constructiedelen zijn voorzien van verfraaiingen, lichte kleuren, graffiti-werende coating of een eenvoudig te reinigen materiaal.
 - De wanden van de tunnel of onderdoorgang zijn vlak; er zijn geen nissen of inspringingen.
 - Bij poortwoningen ontbreken woningentrees en bergingsdeuren in de onderdoorgangen.
 - De tunnel of onderdoorgang heeft snelle vluchtwegen voor voetgangers en fietsers door flauwe hellingen en het ontbreken van trappen. De hellingen zijn maximaal 1:10h, waarbij h = niveauverschil binnen/buiten is.

Tip

Een fietsbrug heeft uit veiligheidsoverwegingen de voorkeur boven een tunnel. Optimaal is als de weg iets verdiept ligt en de fietsbrug daardoor minder hoogte hoeft te overbruggen.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
openbare geweldpleging
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
toegankelijkheid
aanwezigheid sociale ogen
kwetsbaarheid doelwit

Haltes openbaar vervoer

Wat

Haltes voor het openbaar vervoer zijn goed zichtbaar.

Hoe

- De haltes liggen in het zicht van de omringende bebouwing.
- Het zicht op de halte wordt niet belemmerd door beplantingen of andere obstakels.
- De haltes zijn zodanig transparant en verlicht dat wachtenden vanuit de omringende bebouwing gezien kunnen worden. Een verlichte poster aan één zijde en/of een stadsplattegrond in de abri zijn toegestaan.

Tip

Vanuit voorzieningen zijn sociaal veilige looproutes naar de haltes voor openbaar vervoer wenselijk. Dit kan bijvoorbeeld door korte routes in het zicht van woningen en ander verkeer.

Zie ook S8 'Voorzieningengebied' en S9 'Publiekstrekkende voorzieningen'.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
graffiti
openbare geweldpleging
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
attractiviteit
kwetsbaarheid doelwit

Binnenterreinen

Wat

De inrichting van een binnenterrein, een (semi-)openbare ontmoetingsruimte voor omwonenden, is niet kwetsbaar voor vandalisme en buurtoverlast en maakt evenmin de omliggende woningen kwetsbaar voor inbraak.

Hoe

- Op de ingangen van het binnenterrein is zicht vanuit de omliggende woningen.
- Vanuit de omringende woningen is er zicht op het binnenterrein.
- Het binnenterrein is afsluitbaar óf eenvoudig (later, mocht de situatie daartoe aanleiding geven) afsluitbaar te maken.
- Het terrein is door plaatsing van openbaar groen en/of speelobjecten ingedeeld in compartimenten, zodat het terrein zich minder goed leent voor sportieve activiteiten als voetbal of basketbal.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
aanwezigheid sociale ogen
attractiviteit
toegankelijkheid

Straatmeubilair

Wat

Het straatmeubilair geeft geen aanleiding tot vandalisme, graffiti of buurtoverlast.

Hoe

- Straatmeubilair is spaarzaam toegepast, dus alleen op plaatsen waar dit kan worden gemotiveerd door verwacht gebruik.
- Kleine voorzieningen zoals een brievenbus, een telefooncel, bushokje, zitbank en afvalbak worden zoveel mogelijk gecombineerd.
- De (gecombineerde) voorzieningen liggen in het zicht van minimaal twee woningen.
- Een zitbank staat minimaal 15 meter van een woning af zodat de directe overlast beperkt blijft als een bank als 'hangplek' wordt gebruikt. Banken zijn het meest op hun plaats op pleinen en in plantsoenen.
- Het straatmeubilair is zodanig geplaatst dat de bereikbaarheid van (woon)gebouwen voor voertuigen van brandweer (mede in relatie met de openbare bluswatervoorziening), ambulance, vuilophaaldienst etc. gegarandeerd blijft.

Zie ook

- O11 'Beheerplan openbare ruimte en toezicht'

Tip

De materialen zijn duurzaam, vandalismebestendig en goed te beheren.
Een afvalbak bij een bank kan overlast van zwerfvuil voorkomen.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
graffiti

Criteria

aanwezigheid daders
kwetsbaarheid doelwit

Voorzieningen voor jongeren

Wat

Speelplekken en ontmoetingsplaatsen voor de jeugd zijn afgestemd op de behoefte en zo gesitueerd dat toezicht mogelijk is.

Hoe

- Er is speelruimte voor alle leeftijdscategorieën van de jeugd, afgestemd op de te verwachten behoefte in de wijk.
- Speelruimtes voor de diverse leeftijdsgroepen zijn van elkaar gescheiden.
- Op de plekken voor jonge kinderen (bijvoorbeeld met speeltoestellen) is zicht vanuit de woonvertrekken van de omringende woningen.
- Op plekken voor jonge kinderen zijn zitbanken voor toezichthoudende ouders.
- Voor oudere jeugd is er ruimte voor sportieve activiteiten, zoals voetballen, op een plein of grasveld.
- Voorzieningen voor oudere jeugd (waaronder ook z.g. 'jongerenontmoetingsplaatsen') zijn wel binnen de invloedssfeer, maar niet per se in het directe zicht van woningen.
- Speelvoorzieningen zijn bestand tegen vandalisme en goed te beheren.
- Speelvoorzieningen zijn zodanig geplaatst dat de bereikbaarheid van (woon)gebouwen voor voertuigen van brandweer (mede in relatie met de openbare bluswater-voorziening) ambulance, vuilophaaldienst, etc. gegarandeerd blijft.

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
graffiti

Criteria

zichtbaarheid
aanwezigheid daders
aanwezigheid sociale ogen
betrokkenheid
kwetsbaarheid doelwit

Vervolg 09 - Voorzieningen voor jongeren

Zie ook

- S7 'Recreatie en groen'
- O11 'Beheerplan openbare ruimte en toezicht'
- Publikatie van de Stichting Speelruimte 'jongerenontmoetingsplekken' en Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen. Zie bijlage 9, 'Verder lezen'.

Tip

De inrichting en speeltoestellen kunnen in samenspraak met de jeugd in de wijk (scholen/wijk-centrum) worden bepaald. Dit kan bijvoorbeeld in het op te stellen beheerplan worden opgenomen.

Een afvalbak bij de speelvoorzieningen en de zitbanken kan overlast van zwerfvuil voorkomen.

Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti

Wat

Graffiti op muren, vlakken en wanden van gebouwen en constructies in de openbare ruimte wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Hoe

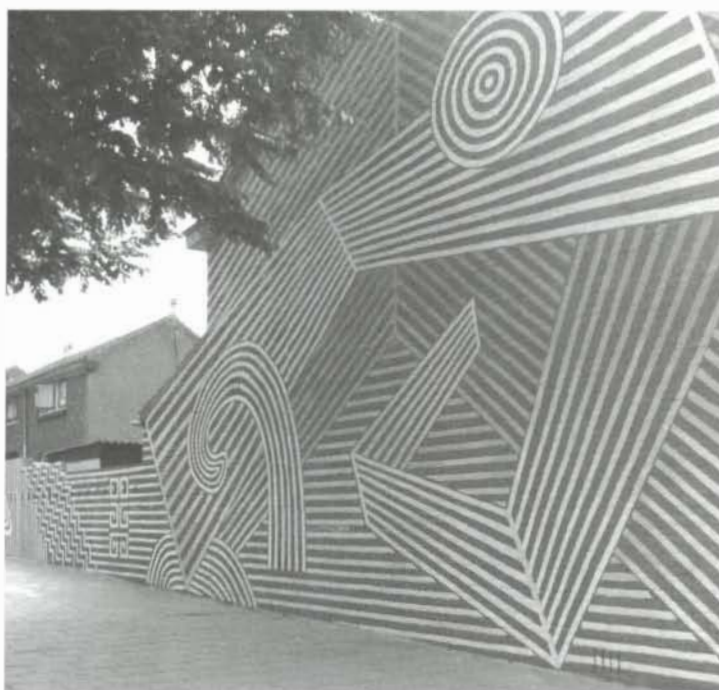
- Blinde muren, vlakken, wanden en constructies zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door een (geprivatiseerde) strook beplanting;
- Niet afgeschermd muren, vlakken, wanden en constructies in de woonomgeving zijn, op plaatsen die gevoelig en bereikbaar zijn voor graffiti, voorzien van verfraaiingen, van graffiti-werende coating of van een eenvoudig te reinigen materiaal.

Zie ook

- G13 'Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti' (woongebouw)

Tip

De voor deze toepassing meest geschikte beplanting is moeilijk doordringbaar, bijvoorbeeld bodembedekkers met doornen.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

attractiviteit
betrokkenheid
kwetsbaarheid doelwit

Beheerplan openbare ruimte en toezicht

Wat

Afspraken over (de plaats van veiligheid in) het beheer van en het toezicht op de woonomgeving zijn door de betrokkenen schriftelijk vastgelegd.

Hoe

- Het beheer van de woonomgeving is vastgelegd in een beheerplan waarvan veiligheid een integraal onderdeel uitmaakt.
- In dit beheerplan staan afspraken over de wijze waarop wordt zorg gedragen voor een blijvend 'schone, hele en veilige' woonomgeving. Er wordt daarbij onder meer rekening gehouden met de volgende aspecten van het onderhoud:
 - Reparaties en schoonmaak aan bestrating, muren, straatmeubilair, verlichting en ander openbaar bezit worden binnen 5 werkdagen na melding uitgevoerd en er is controle op dit herstel.
 - Het groen wordt zodanig structureel onderhouden dat belangrijk zicht niet wordt belemmerd en de (openbare) verlichting niet wordt gehinderd.
 - Maatregelen worden getroffen om de overlast van hondenpoep tegen te gaan (bijvoorbeeld door het inrichten van hondenuitlaatplaatsen).
 - Er vinden regelmatige controles plaats op vervuiling, vernieling en graffiti. De geconstateerde vervuiling, vernieling of graffiti wordt liefst meteen, maar uiterlijk binnen 5 werkdagen na de controle schoongemaakt of verwijderd.
- Het plan voorziet in procedures voor samenwerking en communicatie met bewoners en andere betrokkenen.
- Informeel toezicht door bewoners wordt gestimuleerd en zonodig ondersteund door betaald toezichthouderschap, door bijvoorbeeld een buurtconciërge of huismeester.

Zie ook

- G14 'Beheerplan en toezicht woongebouw'

Tip

Om het zicht niet te beperken mogen heestervakken in zichtlijnen niet hoger worden dan 1,2 meter en moeten waar nodig bomen opgekroond worden om zicht mogelijk te maken. Op parkeerterreinen (tussen de geparkeerde auto's) is lagere beplanting wenselijk (richtlijn maximaal 0,5 meter).

Veiligheidsproblemen

vandalisme
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

aanwezigheid sociale ogen
betrokkenheid
attractiviteit

2.4. Kavel s (K)

- K1 Verkaveling en situering eengezinswoningen
(aanvullende eis)
- K2 Verkaveling en situering woongebouwen
(aanvullende eis)
- K3 Voor- en zijtuinen (aanvullende eis)
- K4 Achterpaden (basiseis)
- K5 Erfafscheidingen (basiseis)
- K6 Complex van bergingen, schuren of privé-garages;
situering (basiseis)

POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®

Verkaveling en situering eengezinswoningen

Wat

Er is een duidelijk onderscheid tussen de openbare voorzijde van de woningen en een voor inbrekers en andere onbevoegden moeilijk bereikbare en afgeschermdde achterzijde.

Hoe

- De voorzijden en entrees van de woningen liggen goed in het zicht vanuit de openbare ruimte.
- De voorgevel is vlak of de in- en verspringen van de voorgevellijn (of rooilijn) beperken de zichtlijnen en sociale veiligheid niet.
- Woningen hebben een voor- en/of zijtuin, waardoor er een duidelijke scheiding is tussen openbaar en privé-terrein.
- De achterzijde van woningen heeft een duidelijk privé-karakter. De toegankelijkheid van de achterzijde van de woningen wordt bemoeilijkt. Mogelijkheden hiervoor zijn:
 - (achter)tuinen grenzen niet aan de openbare ruimte
 - er is een volledig gesloten bouwblok (geschakelde woningen met eventueel garages)
 - (doorlopende) achterpaden ontbreken
 - het toepassen van erfafscheidingen (bij entree wijk en langs (wijk)ontsluitingswegen, zie K5 'Erfafscheidingen')

Zie volgende pagina>

Veiligheidsproblemen

inbraak woning
onveiligheidsbeleving

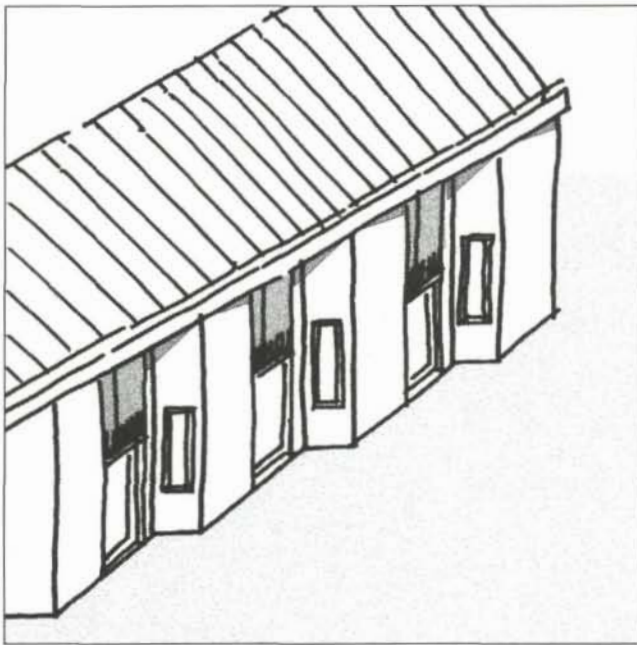
Criteria

aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
toegankelijkheid
aantrekkelijkheid doelwit
betrokkenheid

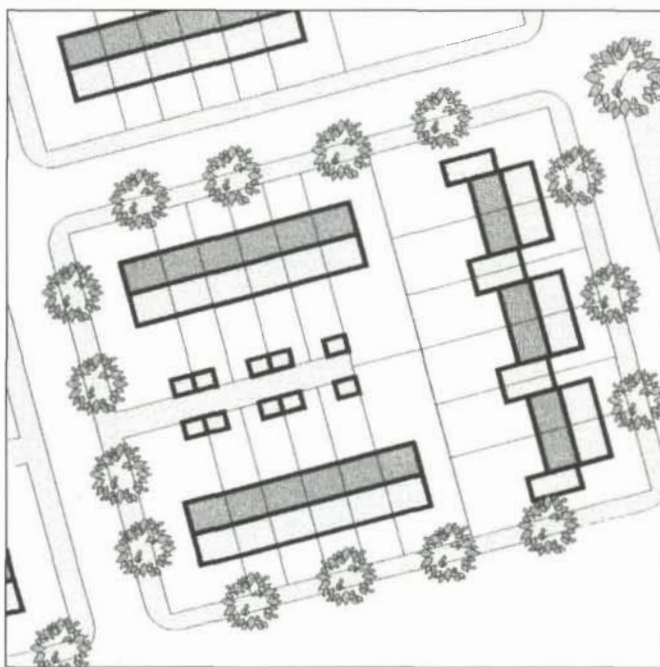
Vervolg K1 - Verkaveling en situering eengezinswoningen

Toelichting

Dit is een overkoepelende eis die de volgende eisen in de categorie 'kavels' met elkaar in verband brengt; K3 'Voor- en zijtuinen', K4 'Achterpaden' en K5 'Erfafscheidingen'.

*Inspringing van de voorgevellijn
beperken de zichtlijnen en sociale
veiligheid niet*

Voorbeeld van een verkaveling

Zie ook

- S2 'Bouwhoogte en schaal'

Verkaveling en situering woongebouwen

Wat

De situering van het woongebouw is overzichtelijk en sociaal veilig.

Hoe

- De entrees van het gebouw, bergingstoegangen en nooduitgangen zijn goed zichtbaar vanaf de openbare weg.
- Het zicht op het woongebouw wordt niet weggenomen door bomen, struiken, schuurtjes en andere obstakels die geen doorzicht bieden.
- De toegangsroutes zijn kort en overzichtelijk.
- Parkeerplaatsen in de open lucht worden zo gesitueerd dat ze goed bereikbaar zijn (korte looproutes) vanaf de entree.

Zie ook

- S2 'Bouwhoogte en schaal'
- O2 'Parkeren in de openlucht'
- K3 'Voor- en zijtuinen'
- Voor specifieke eisen voor woongebouwen voor ouderen wordt verwezen naar het handboek voor het Seniorenlabel. Zie bijlage 9, 'Verder lezen'.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid sociale ogen
zichtbaarheid
toegankelijkheid
aantrekkelijkheid doelwit
betrokkenheid

Voor- en zijtuinen

Wat

Er is een zone die afstand schept en een scheiding aanbrengt tussen de openbare ruimte en de privé-ruimte (woning).

Hoe

- Elke woning heeft een voortuin.
- Bij woongebouwen hebben de woningen op de begane grond een tuin of terras over de hele breedte van de woning.
- Tuinen zijn langs de zijgevel doorgezet zodat een functionele zijtuin ontstaat.

Zie ook

- K1 'Verkaveling en situering eengezinswoningen'
- K2 'Verkaveling en situering woongebouwen'
- W1 'Zicht op de openbare ruimte'

Tip

Voortuinen en terrassen zijn bij voorkeur ongeveer tussen de 2,5 meter en 5 meter diep. Diepere voortuinen (meer dan 5 m) hebben als nadeel dat door de beplantingen het zicht op de openbare ruimte dikwijls verloren gaat.

Door te kiezen voor een zijtuin van circa 2 meter wordt voorkomen dat een garage naast het huis wordt gebouwd waardoor het zicht op de openbare ruimte weer verloren gaat (zie normblad W1 'Zicht op de openbare ruimte').

Veiligheidsproblemen

vandalisme
inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
attractiviteit
aantrekkelijkheid doelwit

Achterpaden

Wat

Eventuele achterpaden zijn sociaal veilig, overzichtelijk en niet uitnodigend voor onbevoegden.

Hoe

Het achterpad:

- is minimaal 1,5 meter breed.
- is recht (heeft geen scherpe bochten, knikken of aftakkingen)

of

- als de achterpaden een L, T, H of Z-vorm (of variant) hebben voldoet het pad aan de volgende eisen:
 - De hoeken worden 'onthoekt'. De onthoeking bedraagt een halve vierkante meter. Dit betekent dat aan beide zijden een gelijke afstand van 1 meter van de hoek wordt afgehaald.
 - De paden tussen de openbare weg en het achterpad zijn minimaal 2 meter breed.
 - De achterpaden zelf zijn minimaal 1,5 meter breed.
 - Bij de hoek wordt extra verlichting aangebracht, met een RA-waarde van minimaal 60.

en

Het achterpad:

- is voorzien van (openbare) verlichting. Er is een lichtpunt aan het begin (de kop) en verder minimaal om de 15 tot 20 meter, met een RA-waarde van minimaal 60.
- is bij voorkeur doodlopend, bijvoorbeeld door het doortrekken van de tuinen, het plaatsen van schuren of een afscheiding van minimaal 1,8 meter hoog in het midden van het pad.

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
aanwezigheid sociale ogen
attractiviteit
toegankelijkheid

Vervolg K4 - Achterpaden

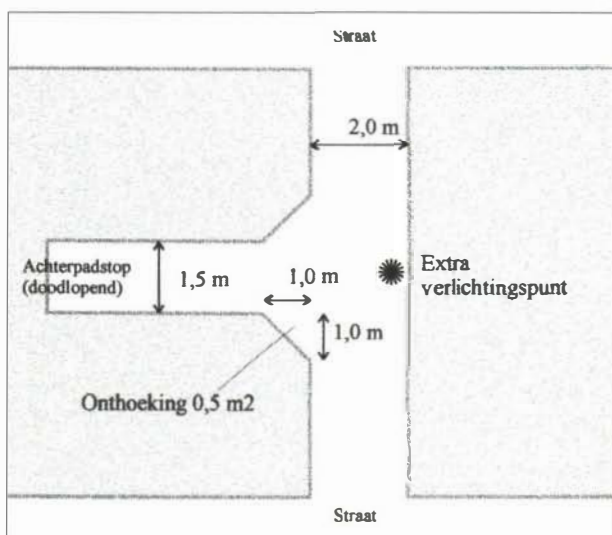
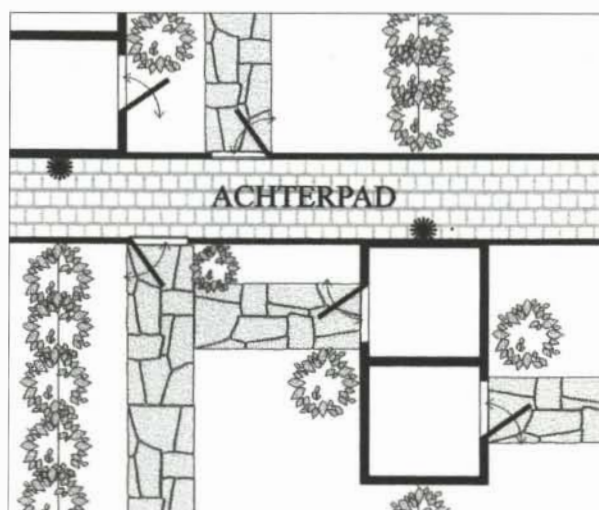
- ontsluit per zijde maximaal 10 achtertuinen of woningen.
- of:
 - als het achterpad 11 tot maximaal 15 woningen per zijde ontsluit is de breedte van het pad 1,8 meter of afsluitbaar met een gemeenschappelijke hek;
 - als het achterpad 16 tot maximaal 20 woningen per zijde ontsluit is het pad minimaal 2,1 meter breed of afsluitbaar met een gemeenschappelijk hek.
- Een gemeenschappelijk hek voor een achterpad:
 - biedt doorzicht naar het achterpad, door bijvoorbeeld het toepassen van een spijlenhek. De maximale afstand tussen de spijlen is 15 cm;
 - is zelfsluitend;
 - is van de binnenkant zonder sleutel te openen. Een bescherming (plaat, buis) moet er voor zorgen dat ontgrendeling vanaf de buitenzijde wordt tegengegaan;
 - is voorzien van een flipperbeveiliging.

Zie ook

- S2 'Bouwhoogte en schaal'
- S6 'Verkaveling en achterpaden'
- K1 'Verkaveling en situering eengezinswoningen'

Tip

Schuren moeten zoveel mogelijk zicht op het achterpad laten. Dit kan bijvoorbeeld door schuurtjes aan weerszijde van het achterpad niet tegenover elkaar te plaatsen en de schuren smal te houden.

Erfafscheidingen

Wat

Erfafscheidingen werpen een drempel op tegen woninginbrekers en andere onbevoegden, maar belemmeren het zicht op de woning of het woongebouw niet.

Hoe

- De achtertuinten van (hoek)woningen of woongebouwen, die grenzen aan de openbare ruimte bij de toegang tot het woongebied en/of langs de (wijk-)ontsluitingsroutes liggen, zijn bij oplevering voorzien van een erfafscheiding met een hoogte van circa 1,8 m.
- De erfafscheiding is zo geconstrueerd dat geen opstapjes en handgrepen voor overklimming worden geboden.

Zie ook

- K1 'Verkaveling en situering eengezinswoningen'

Tip

De erfafscheiding kan een pergola, tuinhek, tuinmuur of haag zijn. Ook water kan als afscheiding dienen.

Voorkomen moet worden dat door het toepassen van erfafscheidingen het zicht vanuit de woning op de openbare ruimte - en andersom - verloren gaat. Speciale aandacht hierbij dient ook uit te gaan naar de entrees van de woonwijk (zie S3 'Aansluiting op omliggende bebouwing'). Het zicht op de achtergevel blijft bijvoorbeeld mogelijk door het toepassen van gedeeltelijk transparante erfafscheidingen (op een hoogte van ongeveer 1,2 tot 1,8 meter).

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

zichtbaarheid
attractiviteit
toegankelijkheid
kwetsbaarheid doelwit

Complex van bergingen, schuren of privé-garages; situering

Wat

Een complex van bergingen, schuren of privé-garages is zodanig geplaatst dat een sociaal veilige en overzichtelijke situatie ontstaat.

Hoe

- Privé-garages en bergingen of schuren behorend bij eengezinsrijenwoningen of woongebouwen zijn geplaatst in kleine concentraties (maximaal 10);
- De deuren/toegangen liggen in het zicht van ten minste twee woningen.

Zie ook

- W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting'

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
diefstal van/uit auto's

Criteria

zichtbaarheid
attractiviteit
kwetsbaarheid doelwit

- G1 Woongebouw; omvang en compartimentering (basiseis)
- G2 Balkons (aanvullende eis)
- G3 Entreepartij woongebouw (basiseis)
- G4 (Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten (basiseis)
- G5 Verlichting gemeenschappelijke ruimten (basiseis)
- G6 Lift (basiseis)
- G7 Collectief bergingencomplex; ontsluiting en omvang (basiseis)
- G8 Berging; deur (basiseis)
- G9 Berging; raam (basiseis)
- G10 Collectieve fietsenstalling (aanvullende eis)
- G11 Parkeergarage (behorend bij een woongebouw) (basiseis)
- G12 Voorzieningen in een woongebouw (aanvullende eis)
- G13 Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti (aanvullende eis)
- G14 Beheerplan en toezicht woongebouw (aanvullende eis)

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

Woongebouw; omvang en compartimentering

Wat

Het woongebouw is qua schaal en ontsluiting overzichtelijk en herkenbaar.

Hoe

- Een woongebouw bevat maximaal 50 woningen.
- of
- Als het woongebouw meer dan 50 woningen bevat is de ontsluiting als volgt geregeld:
 - Bij een portiekontsluiting liggen er niet meer dan 10 woningen aan een portiek.
 - Bij een galerij of interne corridor liggen er, vanuit de lift of het trapportaal gerekend, aan weerszijden niet meer dan 10 woningen aan elke zijde. Er kunnen dus maximaal 20 woningen aan een galerij of corridor liggen.
 - elk compartiment heeft een toegangsdeur die voldoet aan de specificaties van het normblad G4 '(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten'.

Zie ook

- S2 'Bouwhoogte en schaal'
- G7 'Collectief bergingencomplex; ontsluiting en omvang'

Tip

Woongebouwen hebben bij voorkeur de vorm van een 'urban villa' of een appartementen-gebouw (met een centrale trap/lift-partij). Langgerekte flatblokken (galerijflats) zijn optisch verkleind door een opdeling in subblokken en accentuering van entreepartijen.

Over de compartimentering van het gebouw dient overleg met de brandweer plaats te vinden.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
vandalisme
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
kwetsbaarheid doelwit
toegankelijkheid

Balkons

Wat

De (privé-)buitenruimte bij bovenwoningen vergemakkelijkt het contact tussen straat en de bewoners, zonder dat opklimmogelijkheden worden geboden.

Hoe

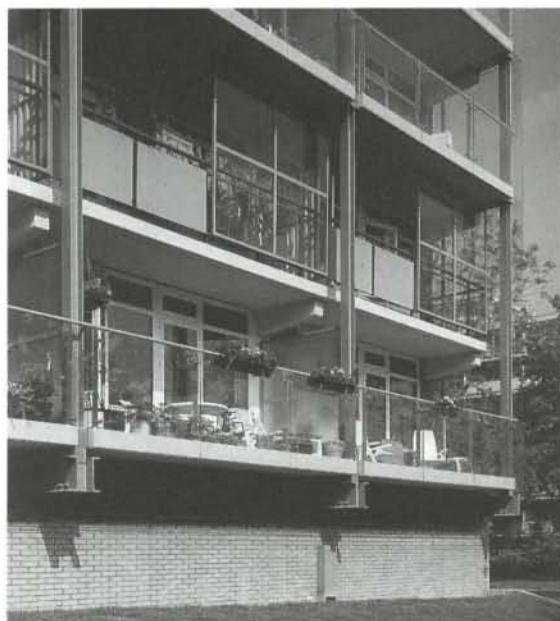
- Alle woningen hebben een balkon dat uitkijkt op de (semi-)openbare ruimte. Dit kan eventueel een zogenaamd 'Frans balkon' zijn, dat wil zeggen openslaande deuren in het gevelvlak met een balustrade ervoor.
- Balustrades en hekken zijn van een doorzichtig materiaal of constructie zodat zicht op de openbare ruimte mogelijk is.
- Balkonranden, balustrades en hemelwaterafvoeren die langs of door balkonplaten heenvoeren zijn zodanig uitgevoerd dat opklimming naar balkons op hoger gelegen verdiepingen zo goed als uitgesloten kan worden.
- Naast elkaar gelegen balkons zijn zodanig van elkaar gescheiden dat het niet mogelijk is om van het ene balkon naar het andere te klimmen. Tussen de balkons zijn balkonscheidingen aangebracht van minimaal 1,8 meter hoog. Deze bieden geen opstapjes en handgrepen voor overklimming of buitenlangs te klimmen.

Zie ook

- W3 'Opklimbaarheid'

Tip

Om buitenlangs klimmen te voorkomen kan een gladde plaat, zonder handgrepen e.d., van minstens 1,2 m breed bij de balkonscheiding in de balustrade een oplossing zijn. Deze plaat moet minstens 1,8 meter hoog zijn maar bij voorkeur de volledige hoogte van de verdieping hebben.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

zichtbaarheid
toegankelijkheid
betrokkenheid

Entreepartij woongebouw

Wat

De entree is uitnodigend voor bewoners en bezoekers, maar niet voor onbevoegden.
Het ontsluitingssysteem biedt bewoners de mogelijkheid elkaar te (her-)kennen.

Hoe

- De entree van een woongebouw ligt in het zicht van het openbare gebied.
- De entree ligt bij voorkeur vlak in de gevel. Als de entrees terugspringen is de nis minimaal 2x zo breed als diep.

De gemeenschappelijke entree van een woongebouw is voorzien van:

- een deur die voldoet aan de volgende specificaties:
 - Zelfsluitend;
 - Er is een voorziening om flipperen te voorkomen.
 - Deuren kunnen vanaf de binnenkant zonder sleutel worden geopend, bij voorkeur met een ovale of driekantige knop.
 - De buitenkant van de deur heeft geen deurkruk, dat wil zeggen heeft een knopschild met een niet-beweegbare deurknop.
 - Er is helder, doorzichtig (draad)glas in de deur aangebracht.
- een bellenbord bij die deur met naambordjes.
- een intercom of videofoon.

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
vandalisme
buurtoverlast

Criteria

toegankelijkheid
zichtbaarheid
betrokkenheid
kwetsbaarheid

Vervolg G3 - Entreepartij woongebouw

- voorzien van doorwerppostkasten, die aan de binnenkant zijn voorzien van een afgeschuinde bovenkant (hellingshoek minimaal 30°). Als doorwerppostkasten niet mogelijk zijn, worden de postkasten aan de buitenzijde van het gebouw geplaatst.

Voor de entreehal gelden de volgende eisen:

- De hal is voorzien van glas, zodat daglicht kan toetreden en van buitenaf zichtbaar is wat er binnen gebeurt.
- De entreehal is overzichtelijk. Er zijn geen plekken waar iemand zich kan verstoppen.
- De wanden en vloeren zijn betegeld, voorzien van een coating (in verband met schoonmaken en onderhoud) of van een eenvoudig te reinigen materiaal.
- Er is een goede bewegwijzering, met een heldere aanduiding van verdiepings- en huisnummer.
- De verlichting voldoet aan de specificaties van normblad G5 'Verlichting gemeenschappelijke ruimten'.

Tip

Uitgangspunt is dat de afsluitbare deur zoveel mogelijk aan de buitenzijde van het gebouw ligt. Een niet-afsluitbare voorhal is niet wenselijk.

(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten

Wat

De (toegangs)deuren van gemeenschappelijke (verkeers)ruimten, zoals het bergingencomplex, de parkeergarage, de fietsenstalling, het noodtrappenhuis en de compartimenten, in een woongebouw zijn zelfsluitend en beveiligd tegen flipperen. Zij bieden bij brand een veilige vluchtweg.

Hoe

- De deuren zijn zelfsluitend;
- Er is een voorziening om flipperen te voorkomen.
- Deuren kunnen vanaf de binnenkant zonder sleutel worden geopend, bij voorkeur met een ovale of driekantige knop.
- De buitenkant van de deur heeft geen deurkruk, dat wil zeggen heeft een knopschild en een niet-beweegbare deurknop.
- Er is helder, doorzichtig (draad)glas in de deur aangebracht.

Toelichting

Deze eis is van toepassing op deuren in het woongebouw die toegang geven tot het collectieve bergingencomplex (zie G7), de parkeergarage (zie G11), de collectieve fietsenstalling (G10), het noodtrappenhuis of deuren die gebruikt worden om een woongebouw of bergingencomplex te compartimenteren. Compartimentering is alleen nodig in situaties beschreven in normblad G1 'Woongebouw; omvang en compartimentering'.

Flipperen is het van buitenaf, via de ruimte tussen de deur en het kozijn, openen van de dagschoot van het (hoofd)slot van de deur met behulp van een buigzaam materiaal. Als de deur op slot (nachtschoot) is heeft flipperen geen effect. Een flipperbeveiliging kan bestaan uit een slot met een automatische nachtschootuitwerper, een slot met een dagschootvergrendeling of uit anti-inbraakstrips.

Tip

Als deurruit is bij voorkeur een verticale glasstrook aan de scharnierzijde toegepast.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid

richtbaarheid

Verlichting gemeenschappelijke ruimten

Wat

De gemeenschappelijke ruimten in een woongebouw zijn goed verlicht.

Hoe

- Er is sprake van heldere, niet verblindende en gelijkmatige verlichting over de gehele oppervlakte van de ruimte, met verlichtingssterkte van minimaal 60 lux op 1 meter van de vloer gemeten

Toelichting

Deze eis is van toepassing op alle gemeenschappelijke verkeersruimten in het gebouw zoals de entree (zie G3), hallen, (bergings)gangen (G7), corridors, lift (G6), (nood)trappenhuizen en de collectieve fietsenstalling (G10). Voor buitengalerijen en de daaraan gelegen woningentrees geldt dat deze gelijkmatig en goed verlicht moeten zijn (met wit licht, RA waarde >60).

Tip

- Indien (extra) lichtpunten worden aangebracht zijn vandalismebestendige armaturen aanbevolen
- Uit verlichtingsoogpunt is verlichting met een bewegingsmelder (die reageert op de aanwezigheid van mensen) soms mogelijk. Dit is alleen toegeestaan in zeer weinig gebruikte ruimtes zoals een noodtrappenhuis. Het niveau van de (ingeschakelde) verlichting moet bij het gebruik van een bewegingsmelder gelijk zijn.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving
vandalisme
brand
buurtoverlast

Criteria

toegankelijkheid
zichtbaarheid
betrokkenheid

Lift

Wat

De liften in een woongebouw zijn sociaal veilig en goed verlicht.

Hoe

Een lift is voorzien van:

- een vandalismebestendige spiegel tegen de achterwand van de lift (tussen 1 en 1,8 meter)
- een communicatie- en/of alarmvoorziening.
- De verlichting voldoet aan de specificaties van normblad G5 'Verlichting gemeenschappelijke ruimten'

Veiligheidsproblemen

onveiligheidsbeleving
vandalisme
buurtoverlast

Criteria

toegankelijkheid
zichtbaarheid
betrokkenheid
kwetsbaarheid

Collectief bergingencomplex; ontsluiting en omvang

Wat

Bergingencomplexen hebben een ontsluitingssysteem dat zowel praktisch is als sociaal veilig.

Hoe

- Het complex bevat maximaal 50 individuele bergingen of is onderverdeeld in compartimenten die elk maximaal 25 individuele bergingen bevatten. Eigenaren/gebruikers van de bergingen hebben alleen toegang tot het eigen compartiment.
- De toegang van het bergingcomplex ligt op maaiveldniveau.
- De ontsluitingsgang komt in een rechte lijn uit op de entreehal.
- Het complex of elk compartiment is afgesloten door een eigen toegangsdeur, die voldoet aan de specificaties van het normblad G4 '(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten'.
- Het complex of de cluster is voorzien van rechte ontsluitingsgang(en), dus zonder bochten, knikken of nissen. Als bijvoorbeeld in verband met brandweereisen (vluchtroutes) geen rechte ontsluitingsgangen mogelijk zijn, wordt door het toepassen van slagvaste, halfronde spiegels en/of het onthoeken van de gangen een overzichtelijke ontsluiting gerealiseerd.
- De verlichting voldoet aan de specificaties van normblad G5 'Verlichting gemeenschappelijke ruimten'

Zie ook

- G1 'Woongebouw; omvang en compartimentering'

Tip

Het onthoeken van gangen werkt volgens hetzelfde principe als is toegelicht in normblad K4 'Achterpaden'.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
attractiviteit
betrokkenheid

Berging; deur

Wat

De deuren van bergingen (kelderboxen) in een woongebouw zijn voldoende inbraakwerend. De deur houdt in afgesloten toestand een inbreker - die gangbare werkwijzen hanteert - drie minuten of langer buiten, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

Hoe

- Er wordt een deur toegepast die:
 - door een erkend keuringsinstituut op basis van de NVN 5096 (inbraakvertraging van minimaal drie minuten) is getest en goedgekeurd, of
 - een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van de beoordelingscommissie van SKG/SKH.
- In bergingdeuren is geen glas aangebracht.

Toelichting

Deze eis is van toepassing op individuele bergingen (boxen, schuren of garages) in een complex of woongebouw, bereikbaar via een gemeenschappelijke ruimte (berginggang). Op de toegangsdeur van het gehele complex is het normblad G4 'Toegangsdeuren gemeenschappelijke ruimten' van toepassing.

Op vrijstaande bergingen, schuren of garages is W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting' van toepassing.

Tip

Bij voorkeur draaien de deuren van individuele bergingen naar buiten, waardoor het in de gang zichtbaar is als er een berging open staat.

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Veiligheidsproblemen

toegankelijkheid
attractiviteit

Criteria

Berging; raam

Wat

Bergingen in een woongebouw zijn voldoende inbraakwerend.

Hoe

- Bergingen hebben geen ramen óf ramen met een dagmaat kleiner dan 15 cm. Ventilatie vindt plaats door toepassing van ventilatiesleuven of ventilatieroosters die qua constructie en montage bestand zijn tegen forceren of verwijderen.
- of
- Indien ramen (dagmaat groter dan 15 cm) worden toegepast voldoen deze aan de eisen van normblad W5.

Toelichting

Deze eis is van toepassing op individuele bergingen (boxen, schuren of garages) in een complex of woongebouw. De bergingen zijn dus bereikbaar via een gemeenschappelijke ruimte in een gebouw (berginggang). Op vrijstaande bergingen, schuren of garages is W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting' van toepassing.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid
attractiviteit

Collectieve fietsenstalling

Wat

Wanneer privé-stallingen ontbreken (zoals schuurtjes, bergingen, etc.) is er een inbraakveilige en goed verlichte collectieve stallingsvoorziening, met voldoende stallingsplaatsen.

Hoe

- Het aantal stallingsplaatsen is in overeenstemming met het aantal woningen of bewoners van het woongebouw.
- De stalling voldoet voor wat betreft deuren, ramen en verlichting aan de prestaties beschreven in de normbladen:
 - G4 '(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten'
 - G5 'Verlichting gemeenschappelijke ruimten'
 - G9 'Berging; raam'.

Zie ook

- O4 'Voorzieningen voor het stallen van fietsen'

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
fietsendiefstal
vandalisme
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
attractiviteit

Parkeergarage (behorend bij een woongebouw)

Wat

Parkeergarages zijn sociaal veilig en goed beheerbaar.

Hoe

- De garage is afgesloten en alleen door bevoegden (bewoners/sleutelkaarthouders) te openen.
- Een parkeergarage voldoet aan minimaal de volgende eisen uit de z.g. ESPA-toetslijst (European Standard Parking Award):
 - De doorrijhoogte is minimaal 1,9 meter
 - De verlichting voldoet minimaal aan de volgende waarden:
 - * Inrit, uitrit (slagboom/kaartautomaat): minstens 175 lux op 1 m hoogte
 - * Lift, trappenhuis: minstens 75 lux op de vloer
 - * Rijstroken: minstens 40 lux op de vloer
 - * Parkeervakken: minstens 40 lux op de vloer
 - * De RA-waarde van de toegepaste verlichting is minimaal 60.
 - Er is een goed doorzicht met weinig kolommen en weinig dode hoeken. De aanwezige dode hoeken worden opgelost met slagvaste spiegels.
 - Er is een goede identificatie mogelijk van de parkeerplekken (verdieping, rijen, vakken).
 - Binnen en buiten de parkeergarage is een goede bewegwijzering.
 - Er is doorzicht vanuit de lift en het trappenhuis naar de hal/parkeervloer.

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

diefstal van/uit auto's
vandalisme
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
attractiviteit
kwetsbaarheid doelwit

Vervolg G11 - Parkeergarage (behorend bij een woongebouw)

- Er is helder, doorzichtig (draad)glas aangebracht in alle deuren van de ruimten die door de bewoners worden gebruikt.
- Als andere collectieve voorzieningen, zoals bergingen, op hetzelfde niveau liggen als de parkeergarage, vormen deze een apart compartiment. Dit betekent dat:
 - De deur van een individuele berging (box) niet direct uitkomt in het parkeergedeelte.
 - De toegang tot het parkeergedeelte en het compartiment met bergingen zijn afgesloten met deuren die voldoen aan de specificaties van het normblad G4 '(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten'.
- Stijgpunten en toegangen tot de entreehal of andere gemeenschappelijke ruimten zijn van uit de garage goed zichtbaar.
- De toegang van de parkeergarage naar de entreehal is afgesloten met een deur die voldoet aan de specificaties van normblad G4 '(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten'.

Toelichting

Deze eis is van toepassing op een stallingsgarage behorende bij een woongebouw waar alleen de bewoners van het gebouw kunnen parkeren.

Zie ook

- O3 'Openbare parkeergarage'
- Aanbevolen wordt de volledige toetslijst van de European Standard Parking Award te gebruiken. Deze inventarisatielijst wordt gebruikt door de VEXPAN (de Vereniging Exploitanten Parkeergarages Nederland), zie bijlage 9 'Verder lezen'.

donlex

Voorzieningen in een woongebouw

Wat

Eventuele voorzieningen zonder woonfunctie (winkels, bedrijven, etc.) binnen het woongebouw verstoren (de sociale veiligheid van) de woonfunctie niet.

Hoe

- Er worden geen voorzieningen in het woongebouw opgenomen die mogelijk overlast kunnen veroorzaken voor de bewoners.
- Voorzieningen hebben een zelfstandige entree. Dit betekent dat bezoekers van de voorzieningen niet in de gemeenschappelijke ruimten van het woongebouw kunnen komen.
- De woningen hebben een eigen, directe ontsluiting naar de openbare (straat)ruimte.

Veiligheidsproblemen

inbraak gebouwen
buurtoverlast
onveiligheidsbeleving

Criteria

aanwezigheid sociale ogen
attractiviteit
betrokkenheid
zichtbaarheid

Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti

Wat

Graffiti op muren, vlakken en wanden van het woongebouw wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Hoe

- (Blinde) muren, vlakken en wanden zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door een (geprivatiseerde) strook beplanting.
- Niet afgeschermd muren, vlakken en wanden van het woongebouw zijn op plaatsen die gevoelig of bereikbaar zijn voor graffiti, voorzien van verfraaiingen, van graffiti-werende coating of van een eenvoudig te reinigen materiaal.

Zie ook

- O10 'Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti' (openbare ruimte)

Tip

De voor deze toepassing meest geschikte beplanting is moeilijk doordringbaar, bijvoorbeeld bodembedekkers met doornen.

Veiligheidsproblemen

onveiligheidsbeleving
vandalisme
buurtoverlast

Criteria

attractiviteit
betrokkenheid
kwetsbaarheid

Beheerplan en toezicht woongebouw

Wat

Afspraken over (de plaats van veiligheid in het) onderhoud en beheer van het woongebouw (waar- onder de semi-openbare ruimte binnen het beheer en de verantwoordelijkheid van de eigenaar/ beheerder) zijn schriftelijk vastgelegd.

Hoe

- Het beheer van het woongebouw is vastgelegd in een beheerplan waarvan veiligheid een integraal onderdeel uitmaakt.
- In het plan staan afspraken over de wijze waarop wordt zorg gedragen voor een 'schoon, heel en veilig' woongebouw. Er wordt daarbij onder meer rekening gehouden met de volgende aspecten van het onderhoud:
 - Noodzakelijke schoonmaak en reparaties aan bestrating, collectieve gebouwdelen, verlichting, etc. worden binnen 5 werkdagen na melding uitgevoerd en er is controle op dit herstel;
 - Het groen wordt zodanig structureel onderhouden dat belangrijk zicht niet wordt belemmerd en de (openbare) verlichting niet wordt gehinderd.
 - er vinden regelmatig controles plaats op vervuiling, vernieling en graffiti. De geconstateerde ver- vuiling, vernieling en graffiti wordt liefst meteen, maar uiterlijk binnen 5 werkdagen na controle schoongemaakt of verwijderd.
- Het plan voorziet in procedures voor samenwerking en communicatie met bewoners en andere betrokkenen.
- Informeel toezicht door bewoners wordt gestimu- leerd en zonodig ondersteund door betaald toezicht- houderschap, bijvoorbeeld door een huismeester.

Zie ook

- O11 'Beheerplan openbare ruimte en toezicht'

Tip

Er wordt in het gebouw rekening gehouden met een (toekomstige) ruimte of kantoortje voor de huismeester.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
onveiligheidsbeleving
buurtoverlast

Criteria

betrokkenheid
attractiviteit
aanwezigheid sociale ogen

2.6.

Woning (W)

- W1 Zicht op de openbare ruimte (aanvullende eis)
- W2 Entree; zicht en verlichting (basiseis)
- W3 Opklimbaarheid (basiseis)
- W4 Deuren; inbraakwerendheid (basiseis)
- W5 Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid (basiseis)
- W6 Lichtkoepels; inbraakwerendheid (basiseis)
- W7 Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting (basiseis)
- W8 Rookmelder (basiseis)
- W9 Alarmering (aanvullende eis)
- W10 Voorlichting en communicatie (basiseis)

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

Zicht op de openbare ruimte

Wat

Vanuit de woning is zicht mogelijk op de openbare ruimte waaraan de woning is gelegen.

Hoe

- Vanuit de woning kan de bewoner op de openbare ruimte aan de voorzijde en/of zijkant van de woning kijken.
- De (kopse) gevels zijn, overal waar dat functioneel is voor het toezicht op de openbare ruimte, voorzien van een raam. De voorkeur gaat daarbij uit naar een raam op de begane grond.
- Het zicht wordt niet weggenomen door struiken, schuurtjes, schuttingen, hekwerken of andere obstakels in de tuinen.

Tip

Voor zicht op de openbare ruimte heeft het de voorkeur als de woonkamer aan de voorzijde van de woning ligt, maar ook een open keuken of een keuken die door een glaswand van de kamer gescheiden is, waarborgt voldoende zicht op het openbaar gebied aan de voorzijde van de woning. Erkers bieden een goed zicht vanuit de woonkamer op enerzijds de openbare ruimte en anderzijds op de entree van de eigen woning. Blinde, kopse gevels kunnen ook worden voorkomen door de woningtoegang in deze zijgevel te plaatsen. De tuin is langs de zijgevel doorgezet met een tuinbreedte van ongeveer 2 meter (zie ook K3 'Voor- en zijtuinen').

Veiligheidsproblemen

vandalisme
inbraak woning
onveiligheidsbeleving
diefstal van/uit auto
buurtoverlast

Criteria

zichtbaarheid
betrokkenheid
attractiviteit

Entree; zicht en verlichting

Wat

De entree van de woning is sociaal veilig en gebruiksvriendelijk, zichtbaar vanuit de omgeving en vanuit de eigen woning.

Hoe

- De entree van de woning ligt in het zicht vanaf de openbare ruimte.
- De entree ligt bij voorkeur vlak in de gevel. Als de entree terugspringt is de nis minimaal 2x zo breed als diep.
- Vanuit de woning kan de bewoner zien wie er voor de deur staat, bijvoorbeeld door een gunstige positie van de ramen (erkers of terugspringende entree) of door de toepassing van een deurruit of -spion. De deurspion is aangebracht op circa 1,5 meter vanaf de vloer.
- Bergingen aan de voorzijde springen maximaal 1,5 meter uit ten opzichte van voorgevellijn of zijn zo gesitueerd dat de nis die ontstaat minimaal 2x zo breed als diep is.
- Er is een aansluitpunt voor verlichting bij alle bereikbare entrees (voor-, achter-, tuin-, garage-, of balkondeuren) van de woning. Als een lamp wordt geplaatst gaat de voorkeur uit naar een vandalismebestendig armatuur met een schemer- of bewegingsschakelaar.

of

- Als de entree van de woning in een nis, portiek of onder een overkapping ligt is er een lamp aangebracht. Bij voorkeur is een vandalismebestendig armatuur geplaatst met een schemer- of bewegingsschakelaar.
- Als meerdere deuren in een gevelvlak aanwezig zijn kan volstaan worden met een centraal aangebrachte buitenverlichting, mits er geen verspringingen in de gevel zitten.

Zie volgende pagina >

Veiligheidsproblemen

inbraak woning
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid

Vervolg W2 - Entree; zicht en verlichting

Toelichting

Een nis is een potentieel 'enge plek'. Het gaat hierbij dus om kleinere, onoverzichtelijke inspringingen en hoeken. Grotere en overzichtelijke ruimten, zoals tussen 2-onder-1-kapwoningen met geschakelde garages, worden hier niet beschouwd als nissen. De eis dat een woningentree goed in het zicht van de omgeving moet liggen blijft hierbij natuurlijk wel van toepassing.

Opklimbareid

Wat

Bereikbare gevelopeningen op de hoger gelegen verdieping zijn inbraakwerend.

Hoe

- de, op basis van de NEN 5087, via opklimming bereikbare deuren en ramen zijn voldoende inbraakwerend en voldoen aan de normbladen W2 'Entree; zicht en verlichting', W4 'Deuren; inbraakwerendheid', W5 'Ramen en ventilatieopeningen; inbraakwerend' of W6 'Lichtkoepels; inbraakwerendheid'.

en

- als er duidelijke opklimmogelijkheden zijn naar hoger gelegen deuren en ramen met daarvoor een werkplek van minimaal 0,6 x 0,6 m, moeten deze inbraakwerend zijn volgens bovengenoemde normen. Het gaat hierom opklimmogelijkheden anders dan geregeld in de NEN 5087, bijvoorbeeld via daken, garages, luifels, afdakjes, balkons of schuttingen.

Toelichting

De NEN 5087 definieert de bereikbaarheid van gevelelementen. De norm geeft aan dat zonder specifieke opklimmogelijkheden een horizontaal vlak tot een hoogte van 3,5 meter bereikbaar is. Om als werkvlak voor een inbreker te dienen moet dit horizontale werkvlak minimaal 0,6 bij 0,6 meter zijn. Het werkvlak ligt horizontaal of binnen een hoek van -30 graden of +30 graden. Gerekend vanaf het werkvlak is een gevelement (dus in het verticale vlak) tot een hoogte van 2,4 meter bereikbaar voor een inbreker. Het tweede punt beschrijft juist de specifieke opklimmogelijkheden die aanwezig kunnen zijn door gemetselde bloembakken, tuinmuren, pergola's, e.d. Hierdoor zijn soms deuren en ramen bereikbaar die dit volgens de NEN 5087 niet zijn. Er moet natuurlijk wel een werkvlak aanwezig zijn om in te kunnen breken. Zie ook bijlage 3.2 'Toelichting NEN 5096 en bijlage 3.3 Toelichting NEN 5087'.

Veiligheidsproblemen

inbraakwoning

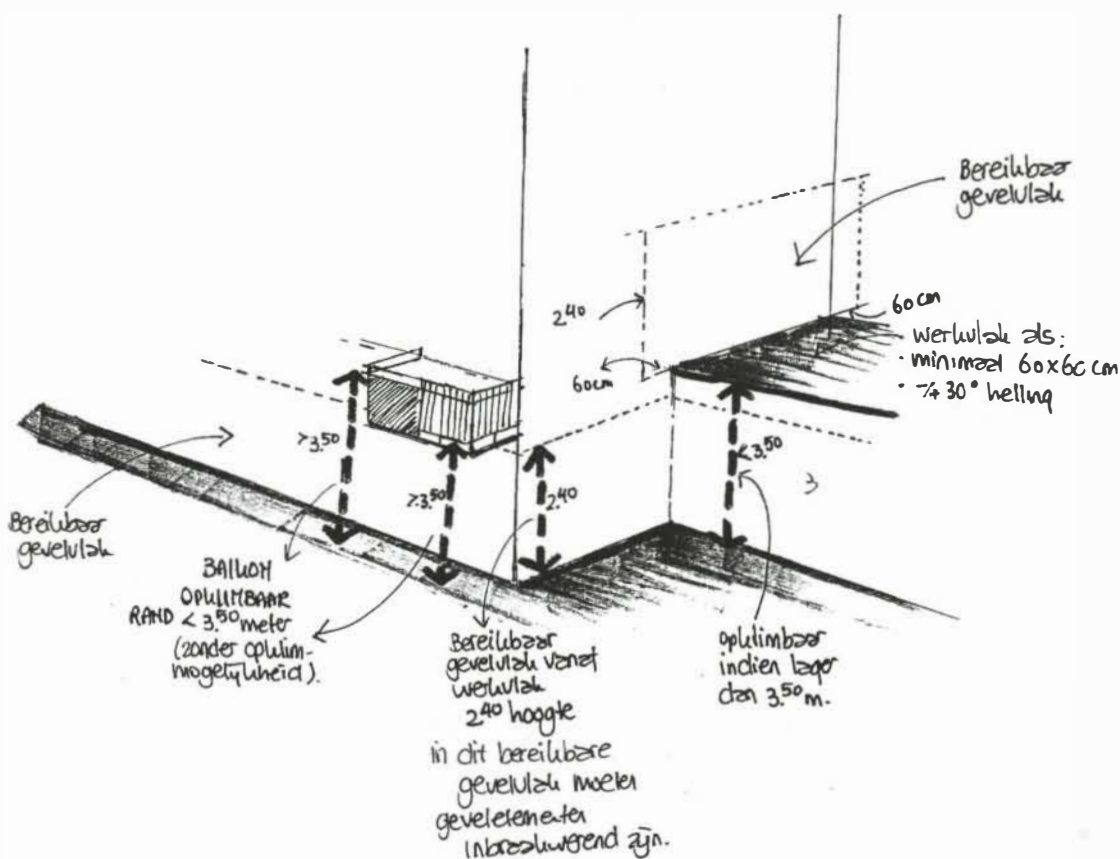
Criteria

toegankelijkheid

Tip

Sommige gevelelementen die in principe niet inbraakwerend uitgevoerd hoeven te worden (omdat ze niet bereikbaar zijn volgens de NEN 5087), kunnen nog wel een gevaar voor insluiping vormen. Bijvoorbeeld een raam op de eerste verdieping met daaronder slechts een smalle rand van een zon-neluifel. Er is geen werkvlak van 60 bij 60 cm dus het gevelelement hoeft niet inbraakwerend uitgevoerd te worden (de inbreker kan vanaf het smalle randje niet genoeg kracht zetten om het raam te forceren), maar als het raam open staat heeft de inbreker weer wel genoeg houvast om binnen te komen.

De tekening vormt een informele illustratie van de NEN 5087. Het is verder belangrijk om rekening te houden met het balkon. Om te bepalen of het balkon opklimbaar is en als werkvlak kan dienen, wordt naar de hoogte gekeken. Als het balkon voorzien is van een hekwerk en houvast biedt bij het klimmen, wordt de benodigde hoogte van 3.5 meter gemeten tot de onderzijde. Dat wil zeggen de bodem of vloer van het balkon. Als daarentegen het balkon is uitgerust met een gladde of gesloten balustrade, dan wordt gemeten tot de bovenzijde van deze afscheiding. Denk ook aan een plek voor de afvalcontainers! Een verkeerde plaatsing maakt lage daken e.d. gemakkelijk bereikbaar.

Deuren; inbraakwerendheid

Wat

Alle bereikbare deuren die toegang geven tot de woning zijn voldoende inbraakwerend, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

Hoe

- Er wordt een deur toegepast die:
 - door een erkend keuringsinstituut op basis van de NVN 5096 (inbraakvertraging van minimaal drie minuten) is getest en goedgekeurd, of
 - een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van de beoordelingscommissie van SKG/SKH.
- Bij eventuele deurruiten is binnenbeglazing toegepast. Deurruiten met buitenbeglazing en andere vlakvullingen met een dagmaat van meer dan 15 cm zijn bevestigd met beveiligde schroeven en/of met hechtende kit.
- Beweegbare openingen (brievenbus, praatluikje e.d) zijn zodanig beveiligd of geplaatst dat open hengelen van de deur via deze openingen onmogelijk is.
- De verschillende deuren in de woning zijn met eenzelfde sleutel ('gelijksluitend'), eenvoudig en licht te bedienen.

Toelichting

Deze norm is ook van toepassing op deuren van bergingen, schuren of garages als deze toegang geven tot de woning. Als er geen geattesteerde garagedeur beschikbaar is dient de binnendeur naar de woning te vervallen of inbraakwerend te worden uitgevoerd (conform deze eis).

Zie ook

- W3 'Opklimbaarheid' (en bereikbaarheid)
- W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting'

Tip

Een raam in een deur is bij voorkeur een verticale glasstrook aan de scharnierzijde. Om hengelen onmogelijk te maken kan aan de binnenzijde van de voordeur een ovale of driekantige knop gebruikt worden in plaats van een deurkruk. Aanvullend kan een kierstandhouder op de voordeur geplaatst worden tegen het binnendringen van onbevoegden. Er zijn ook sloten met kierstandhouders die ook van buiten met een sleutel kunnen worden geopend voor bijvoorbeeld hulpverleners.

Veiligheidsproblemen

inbraak woning
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid

Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid

Wat

Alle bereikbare ramen en ventilatie-openingen die toegang tot de woning kunnen geven zijn voldoende inbraakwerend, zonder de gebruiksvriendelijkheid te schaden.

Hoe

- Aan ramen met een dagmaat van maximaal 15 cm worden geen eisen gesteld.
- Voor beweegbare ramen met een dagmaat groter dan 15 cm wordt:
 - een door een erkend keuringsinstituut op basis van de NVN 5096 (inbraakvertraging van minimaal drie minuten) getest en goedgekeurd gevelement toegepast, of
 - een gevelement toegepast dat een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van de beoordelingscommissie van SKG/SKH.
- Voor ventilatieramen (bovenlichten, WC- en badkamerraampjes) met een dagmaat groter dan 15 cm is het, in plaats van de genoemde opties bij beweegbare ramen, mogelijk om:
 - ventilatieroosters toe te passen die qua constructie en montage bestand zijn tegen forceren of verwijderen, of
 - valramen toe te passen die in geopende toestand beveiligd zijn tegen forceren (bijvoorbeeld met een geteste valbeugel) en zich dus niet lenen voor inklimmen.
- Ramen, bovenlichten en ventilatieroosters zijn eenvoudig en licht te bedienen.
- Beweegbare ramen met een dagmaat groter dan 15 cm en vaste ramen met een oppervlakte van minder dan 1,5 m² hebben binnenbeglazing of buitenbeglazing met maatregelen tegen het verwijderen van de glaslaten.

Zie ook

- G9 'Berging; raam'
- W3 'Opklimbaarheid'
- W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting'

Tip

Zeker in woningen voor ouderen of gehandicapten is het gebruiksgemak van de sluitingen belangrijk. Ramen en deuren zijn gelijksluitend en de sluitingen bevinden zich tussen 0,9 meter en 1,2 meter vanaf de vloer.

Veiligheidsproblemen

inbraak woning
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid

Lichtkoepels; inbraakwerendheid

Wat

Lichtkoepels die toegang tot de woning kunnen geven zijn voldoende inbraakwerend.

Hoe

- Niet-beweegbare lichtkoepels zijn van een onbreekbaar materiaal, bijvoorbeeld polycarbonaat en zijn:
 - bevestigd met beveiligde schroeven en/of moeren, of
 - ingeplakt in de dakbedekking (om afnemen te voorkomen).
- of
- Lichtkoepels (bijvoorbeeld met een ventilatiestand) zijn voorzien van een op basis van de NVN 5096 geteste en goedgekeurde doorklimbeveiliging (zoals een barrièrestang of rekwerk met een inbraakvertraging van minimaal drie minuten). De maaswijdte mag niet meer dan 15 cm bedragen.

Zie ook

- W3 'Opklimbaarheid'
- W7 'Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting'

Veiligheidsproblemen

inbraak woning

Criteria

toegankelijkheid

Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting

Wat

(Vrijstaande) bergingen, schuren en garages zijn voldoende inbraakwerend.

Hoe

- Deuren voldoen aan de specificaties van normblad W4 'Deuren; inbraakwerendheid'
- Ramen voldoen aan de specificaties van normblad W5 'Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid'
- Er is een aansluitpunt voor verlichting bij de toegang van de berging, schuur of garage. Bij voorkeur is een vandalismebestendig armatuur geplaatst met een schemer- of bewegingsschakelaar.

Toelichting

Het betreft hier (vrijstaande) bergingen, schuren en garages (bijvoorbeeld een berging in de tuin). Op bergingen, schuren en garages in een complex behorende bij een woongebouw (ontsluiting via een gemeenschappelijke ruimte) zijn G7 'collectief bergingcomplex; ontsluiting en omvang', G8 'Berging; deur' en G9 'Berging; raam' van toepassing.

Zie ook

- K6 'Complex van bergingen, schuren of privégarages; situering'

Veiligheidsproblemen

inbraak in bergingen en garages
onveiligheidsbeleving

Criteria

zichtbaarheid
toegankelijkheid

Rookmelder

Wat

Bewoners worden tijdig gealarmeerd als er rook ontstaat.

Hoe

- Op een centrale plaats op iedere verdieping met slaapvertrekken (meestal in de hal of overloop) is minimaal één rookmelder geplaatst;
- De rookmelder is voorzien van het goedmerk van het Keurmerkinstituut Konsumentenprodukten;

Tip

Aanbevolen wordt een rookmelder die is aangesloten op het lichtnet. Deze heeft een hogere betrouwbaarheid door de gegarandeerde voeding. Een rookmelder op het lichtnet moet voorzien zijn van een back-up batterij.

Veiligheidsproblemen

brand

Criteria

toegankelijkheid/vluchtwegen

Alarmering

Wat

Kozijnen, leidingkokers en meterkast zijn zodanig uitgevoerd dat een inbraaksignaleringsysteem (via telefoonnetwerk of kabelnet) achteraf zonder breekwerk is aan te brengen en niet sabotage-gevoelig is.

Dit ontwerponderdeel is van toepassing als de nieuwbouwwoning een waarde heeft van 1,5 maal de gemiddelde verkoopwaarde in de regio.

Hoe

- Er liggen loze leidingen voor bedrading van een alarmleiding naar de voordeur en de achterpui op de benedenverdieping ten behoeve van een latere aansluiting van bewegingsmelders (2,20 meter boven het vloerpeil) of magneetcontacten. De positietekeningen moeten bij de documentatie van het huis geleverd worden.
- Telefoonkabels worden weggewerkt in de muur. De werking van de contactdoos in de woonkamer is onafhankelijk van de contactdoos in grote slaapkamer (bij het afnemen van de hoorn of het uittrekken in de woonkamer kan de bewoner vanuit de slaapkamer nog steeds bellen).

Tip

Het verdient aanbeveling bij de locatie van de leidingen een beveiligingsbedrijf om advies te vragen. Een inbraaksignaleringsysteem kan dan als meerwerk worden geoffreerd. Voor informatie over erkende beveiligingsbedrijven wordt verwezen naar het Nationaal Centrum voor Preventie (NCP), zie bijlage 5 'contactpersonen'.

Veiligheidsproblemen

inbraak woning
onveiligheidsbeleving

Criteria

toegankelijkheid
zichtbaarheid
aantrekkelijkheid doelwit

Voorlichting en communicatie

Wat

Bewoners van beveiligde woningen worden voorgelicht over veilig gedrag.

Hoe

- Bij de verklaring Politiekeurmerk Veilig Wonen® Nieuwbouw of het certificaat Veilige Woning ontvangen de bewoners (schriftelijk) informatie- en voorlichtingsmateriaal, waarin aandacht wordt besteed aan een goed gebruik van de aangebrachte voorzieningen. Tevens wordt aandacht besteed aan sleutelbeheer en aan vluchtroutes in geval van brand;

Tip

Aanbevolen wordt om een voorlichtingsbijeenkomst voor de bewoners van beveiligde woningen te organiseren.

Veiligheidsproblemen

vandalisme
inbraak woning
onveiligheidsbeleving
brand
buurtoverlast

Criteria

betrokkenheid
attractiviteit

- 3.1. Toetslijsten (uitgebreide en verkorte versie)
- 3.2. Toelichting op NVN 5096, Inbraakwerendheid. Gevelelementen met vaste vullingen, ramen, deuren luiken
- 3.3. Toelichting Ontwerp NEN 5087:1997 'Inbraakveiligheid van woningen, bereikbaarheid van gevelelementen: ramen, deuren en kozijnen'
- 3.4. Voorbeeld convenant
- 3.5. Contactpersonen
- 3.6. Begrippenlijst
- 3.7. Trefwoordenregister
- 3.8. Tabel: overzicht eisen handboek mei 1998
t.o.v. eisen experimenthandboek
- 3.9. Verder lezen..

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

Bijlage 3.1

Toetslijsten Politiekeurmerk veilig wonen® voor nieuwbouw

Toelichting toetslijsten

Aan de hand van bijgevoegde toetslijsten kunt u bepalen of een project voldoet aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® Nieuwbouw. Er is een uitgebreide toetslijst die u kunt gebruiken om tijdens het bouw/onderhandelingsproces aantekeningen op te maken of afspraken te noteren en er is een verkorte toetslijst waarop alleen de titels van de normbladen worden genoemd. Deze lijst kunt u als geheugensteuntje gebruiken of om iemand een kort overzicht te geven van welke (soorten) eisen er gesteld worden.

- Bovenaan de toetslijsten vult u altijd in over welk project het gaat en wie de opdrachtgever en contactpersoon zijn.
- De van toepassing zijnde basiseisen (100%) dienen volledig behaald te worden. De hokjes voor deze eisen zijn al zwart gemaakt.
- Van de aanvullende eisen moet aan 60% van de van toepassing zijnde eisen worden voldaan. Van de eisen die van toepassing worden verklaard op het project maakt u de hokjes voor de eisen zwart. U heeft dan een overzicht van alle eisen die van toepassing zijn op het project.
- Op de uitgebreide toetslijst kunt u per eis aangeven of u aan de onderdelen van de eis voldoet. Is dit zo dan vult u het hokje in kolom 3 of 4 in.
- Onderaan de toetslijsten kunt u invullen hoeveel punten uw project heeft behaald en kunt u zien of dit voldoende is om het Politiekeurmerk Veilig Wonen® te behalen.
- Aantekeningen die van belang zijn voor het invullen van de toetslijst kunt u in de laatste kolom invullen.

Norm	Prestatie-eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen
☐ G22	Voorziening in woongebouw/bouwblok a. worden gesloten bij aantasting sociale veiligheid of extreme hinder b. hebben geen of transparante rolluiken c. belemmeren directe ontsluiting woonfunctie via de straat niet	☐ ☐ ☐	☐	
☒ G23	Onderhoud en beheer woongebouw/bouwblok a. schoonmaak, reparatie, etc. binnen 5 werkdagen na melding b. groen belemmert zicht niet (max. 1.20 m) c. regelmatig controles op vernieling/vervuiling/graffiti	☒ ☒ ☒	☐	
☐ G24	Toezicht woongebouw/bouwblok a. stimuleren informeel toezicht bewoners b. aanwezigheid huismeester, portier bij complex	☐ ☐	☐	
☒ G25	Beheerplan woongebouw/bouwblok a. veiligheid is integraal onderdeel b. beheerplan bevat afspraken over zorgdragen voor 'schoon, heel en veilig' gebouw c. beheerplan bevat afspraken over betrokkenheid, omgaan met burenruzies, overlast, leegstand, brandveiligheid d. bewoners zijn betrokken bij totstandkoming	☒ ☒ ☒ ☒	☐	OVERLEG MET BEWONERSCOMMISSIE OP 23 FEBRUARI

nrs. van toepassing	Omschrijving eis	basis 100%	aanvullend 60%	Opmerkingen / Datum
Stedenbouwkundige randvoorwaarden				
☐ S1	Woningdifferentiatie		☐	
☐ S2	Bouwhoogte en schaal		☐	
☐ S3	Aansluiting op omliggende bebouwing		☐	
☐ S4	Wijkontsluiting		☐	
☐ S5	Routes langzaam verkeer		☐	
☐ S6	Verkaveling en achterpaden		☐	
☐ S7	Recreatie en groen		☐	
☐ S8	Voorzieningengebied		☐	
☐ S9	Publiekstrekkende voorzieningen		☐	
☐ S10	Wijk- of buurtcentrum		☐	
Openbare ruimte				
☐ O1	Openbare verlichting	☐		
☐ O2	Parkeren in de open lucht	☐		
☐ O3	Openbare parkeergarage		☐	
☐ O4	Voorzieningen voor het stallen van fietsen		☐	
☐ O5	Tunnels en onderdoorgangen		☐	
☐ O6	Haltes openbaar vervoer		☐	
☐ O7	Binnenterreinen		☐	
☐ O8	Straatmeubilair	☐		
☐ O9	Voorzieningen voor jongeren		☐	
☐ O10	Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti		☐	
☐ O11	Beheerplan openbare ruimte en toezicht		☐	
Kavels				
☐ K1	Verkaveling en situering eengezinswoningen		☐	
☐ K2	Verkaveling en situering woongebouwen		☐	
☐ K3	Voor- en zijtuinen		☐	
☐ K4	Achterpaden	☐		
☐ K5	Erfafscheidingen	☐		
☐ K6	Complex van bergingen, schuren of privé-garages; situering	☐		
Gebouw				
☐ G1	Woongebouw; omvang en compartimentering	☐		
☐ G2	Balkons		☐	
☐ G3	Entreepartij woongebouw	☐		
☐ G4	(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten	☐		
☐ G5	Verlichting gemeenschappelijke ruimten	☐		
☐ G6	Lift	☐		
☐ G7	Collectief bergingencomplex; ontsluiting en omvang	☐		
☐ G8	Berging; deur	☐		
☐ G9	Berging; raam	☐		
☐ G10	Collectieve fietsenstalling		☐	
☐ G11	Parkeergarage (behorend bij een woongebouw)	☐		
☐ G12	Voorzieningen in een woongebouw		☐	
☐ G13	Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti		☐	
☐ G14	Beheerplan en toezicht woongebouw		☐	
Woning				
☐ W1	Zicht op de openbare ruimte		☐	
☐ W2	Entree; zicht en verlichting	☐		
☐ W3	Opklimbaarheid	☐		
☐ W4	Deuren; inbraakwerendheid	☐		
☐ W5	Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid	☐		
☐ W6	Lichtkoepels; inbraakwerendheid	☐		
☐ W7	Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting	☐		
☐ W8	Rookmelder	☐		
☐ W9	Alarmering		☐	
☐ W10	Voorlichting en communicatie	☐		

TOTAAL BEHAALDE EISEN _____

BEREKENING:

Basiseisen: 23 28 Aanvullende eisen:

Aantal basiseisen niet van toepassing (X) _____ Aantal aanvullende eisen niet van toepassing (Y) _____

Benodigd aantal punten (23 - X)

Benodigd aantal punten (28 - Y) x 60%

Aantal behaalde punten basiseisen

Aantal behaalde punten aanvullende eisen

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
Stedenbouwkundige randvoorwaarden				
☐ S1	Woningdifferentiatie - variatie naar woningen en doelgroepen ☐ - homogene clusters woningen ☐		☐	
☐ S2	Bouwhoogte en schaal - maximaal vijf bouwlagen, beperkte hoogte-accenten ☐ - maximaal 20 woningen aaneengesloten in een rij ☐		☐	
☐ S3	Aansluiting op omliggende bebouwing - herkenbare en aantrekkelijke entrees in het zicht van woningen ☐ - bundelen van verkeersstromen ☐ - maximaal 100 meter 'niemandslaan' en het ontbreken van ruimtelijke barrières ☐		☐	
☐ S4	Wijkontsluiting - 1-2 ontsluitingen (< 500 woningen) ☐ - 2-4 ontsluitingen (> 500 woningen) ☐		☐	
☐ S5	Routes langzaam verkeer <i>Dag- en nachtroutes:</i> - in het zicht van bebouwing ☐ - geen tunnels, viaducten en onderdoorgangen ☐ - rolluiken ☐ <i>Dag-, recreatieve of alternatieve routes:</i> - geen schijnveiligheid ☐		☐	
☐ S6	Verkaveling en achterpaden - achterpaden zijn overzichtelijk ☐		☐	
☐ S7	Recreatie en groen - centraal (groen)gebied met gebruiksmogelijkheden ☐ - verspreide, kleinere (groene) plekken voor o.a. spelen ☐		☐	

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
☐ S8	Voorzieningengebied - voorzieningen veroorzaken geen overlast ☐ - centrale ligging in het woongebied ☐ - menging van functies ☐ - minimaal 60% met woningen boven de voorzieningen ☐ - voorzieningen die na sluitingstijd gebruikt worden liggen goed in het zicht van woningen ☐ - looproutes in het zicht van woningen ☐		☐	
☐ S9	Publiekstrekkende voorzieningen - aan de rand van het woongebied ☐ - ontsluiting vanaf wijkontsluitingswegen ☐ - korte looproutes naar haltes openbaar vervoer ☐ - bundelen van verkeersstromen (langzaamverkeer-autoverkeer) ☐		☐	
☐ S10	Wijk- of buurtcentrum - centraal in het woongebied ☐ - zicht vanuit de omliggende bebouwing ☐		☐	
Openbare ruimte				
☒ O1	Openbare verlichting - 16K, RA-waarde > 25 of ☐ - 17K of 16L, RA-waarde > 60 ☐ - te allen tijde voor 5 jaar ☐ - afstemming plaatsing bomen en lichtmasten ☐	☒		
☒ O2	Parkeren in de open lucht - parkeren op eigen erf en bezoekers in de nabijheid van de woning ☐ of - parkeren op korte afstand van de woning, goed zicht op de parkeerplaatsen ☐ of - parkeerterreintjes van max. 20 plaatsen/ in zicht van tenminste 2 woningen ☐ - gecompartmenteerd terrein (20 plaatsen) ☐ - zicht vanuit meerdere woningen ☐ - geen zichtbelemmerende obstakels ☐ - verlichting met RA-waarde > 60 ☐	☒		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
☐ O3	Openbare parkeergarage - ESPA-richtlijn: openbaar, verlichting, goed doorzicht, voorkomen dode hoeken, identificatie en bewegwijzering, goede afsluiting ☐		☐	
☐ O4	Voorzieningen voor het stallen van fietsen - voldoende stallingsplaatsen (excl. privé- stallingsruimte); buurtstallingen, fietskluizen, -rekken ☐ - geen zichtbelemmerende obstakels ☐		☐	
☐ O5	Tunnels en onderdoorgangen - gecombineerde tunnel/onderdoorgang met zicht ☐ of - tunnel voor langzaam verkeer is 5m breed en 3 m hoog ☐ - rechtstand aan- en afvoeroute ☐ - zicht op (toegangen van) de tunnel ☐ - verlichting (12K) ☐ - muren; lichte kleur en graffiti-coating ☐ - wanden zijn vlak (geen nissen of toegangsdeuren) ☐ - snelle vluchtwegen/flauwe hellingen ☐		☐	
☐ O6	Haltes openbaar vervoer - in het zicht van omliggende woningen ☐ - geen zichtbelemmerende obstakels ☐ -abri's zijn transparant en verlicht ☐		☐	
☐ O7	Binnenterreinen - zicht op de ingangen ☐ - zicht op het binnenterrein ☐ - afsluitbaar (te maken) ☐ - gecompartmenteerd en ongeschikt voor voetbal/basketbal ☐		☐	
☒ O8	Straatmeubilair - spaarzaam toegepast ☐ - combinatie van kleine voorzieningen ☐ - in het zicht van min. twee woningen ☐ - banken staan > 15m van woningen ☐ - bereikbaarheid voor diensten is gegarandeerd ☐	☒		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
☐ O9	Voorzieningen voor jongeren - speelruimte voor alle leeftijden ☐ - leeftijdsgroepen zijn gescheiden ☐ - zicht op speelruimte voor jonge kinderen ☐ - zitbanken voor toezichthoudende ouders ☐ - ruimte voor sportieve activiteiten ☐ - oudere jeugd ligt niet in zicht woningen, wel binnen de invloedssfeer ☐ - duurzaam, vandalismebestendig, beheerbaar ☐ - bereikbaarheid hulpdiensten gegarandeerd ☐		☐	
☐ O10	Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti - (blinde) muren e.d. zijn afgeschermd (beplanting) ☐ - of muren e.d. zijn voorzien van verfraaiing, coating of te reinigen materiaal ☐		☐	
☐ O11	Beheerplan openbare ruimte en toezicht - afspraken over een schone, hele en veilige omgeving ☐ - procedures voor samenwerking en communicatie ☐ - stimuleren (informeel) toezicht ☐		☐	
Kavels				
☐ K1	Verkaveling en situering eengezinswoningen - voorzijde en entree liggen in zicht ☐ - vlakke voorgevel, geen nissen/inspringingen ☐ - voor- of zijtuin ☐ - achterzijde is privé ☐		☐	
☐ K2	Verkaveling en situering woongebouwen - voorzijde en entree liggen in zicht ☐ - geen zichtbelemmerende obstakels ☐ - korte en overzichtelijke toegangsroutes ☐ - parkeerplaatsen gemakkelijk bereikbaar ☐		☐	
☐ K3	Voor- en zijtuinen - elke woning heeft voortuin of terras over de volle breedte van de woning ☐ - functionele zijtuin ☐		☐	

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
■ K4	Achterpaden - 1,5 meter breed ☐ - recht ☐ - oplossing Z, L, T of Z-varianten ☐ - voorzien van (openbare) verlichting ☐ - bij voorkeur doodlopend ☐ - ontsluit max. 10 woningen per zijde ☐ - breder en afsluitbaar bij meer woningen ☐	☐		
■ K5	Erfafscheidingen - 1,8m hoge erfafscheiding bij (hoek)wo- ningen bij de toegang van de wijk en langs (wijk)ontsluitingsroutes ☐ - geen handgrepen voor overklimming ☐	☐		
■ K6	Complex van bergingen, schuren of privé- garages; situering - complexen van maximaal 10 ☐ - toegangen in zicht van ten minste 2 woningen ☐	☐		
Gebouw				
■ G1	Woongebouw; omvang en compartimentering - max. 50 woningen in een woongebouw ☐ - of een compartimentering (10 woningen aan een portiek of galerij) ☐	☐		
☐ G2	Balkons - alle woningen hebben een balkon ☐ - doorzichtige balustrades of hekken ☐ - niet opklimbaar ☐ - balkonscheidingen ☐		☐	
■ G3	Entreepartij woongebouw - entree ligt in het zicht ☐ - entree vlak in de gevel, geen nissen ☐ - deur (zie G4) ☐ - bellenbord met naambordjes ☐ - intercom of videofoon ☐ - doorwerppostkasten ☐ - hal voorzien van glas (daglicht) ☐ - hal is overzichtelijk ☐ - goed schoon te houden ☐ - goede bewegwijzering ☐ - verlichting (G5) ☐	☐		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
■ G4	(Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten - zelfsluitend ☐ - flipperbeveiliging ☐ - binnenkant zonder sleutel te openen; driekantige of ovale knop ☐ - knopschild aan de buitenzijde ☐ - helder glas in de deur ☐	☐		
■ G5	Verlichting gemeenschappelijke ruimten - 100 lux op 1 meter (helder, niet verblindend, gelijkmatig) ☐ - vandalismebestendige armaturen ☐	☐		
■ G6	Lift - vandalismebestendige spiegel ☐ - communicatie- en/of alarmvoorziening ☐ - verlichting (G5) ☐	☐		
■ G7	Collectief bergingencomplex; ontsluiting en omvang - max. 25 bergingen in een complex/ compartiment ☐ - entree bergingcomplex op maai veld-complex ☐ - rechte ontsluiting op entreehal ☐ - toegangsdeur (G4) ☐ - rechte ontsluitingsgangen ☐ - verlichting (G5) ☐	☐		
■ G8	Berging; deur - deur is 3-minuten-inbraakwerend (NVN 5096) ☐ - geen deurruiten ☐	☐		
■ G9	Berging; raam - geen ramen of ramen met dagmaat van maximaal 15 cm, ventilatiesleuven of -roosters ☐ of - raam is min. 3-minuten inbraakwerend ☐	☐		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
☐ G10	Collectieve fietsenstalling - voldoende stallingsplaatsen ☐ - deur voldoet aan G4 ☐ - verlichting voldoet aan G5 ☐ - ramen voldoen aan G9 ☐		☐	
☒ G11	Parkeergarage (behorend bij een woongebouw) - alleen toegankelijk voor bevoegden ☐ - ESPA-richtlijn: verlichting, goed doorzicht, voorkomen dode hoeken, identificatie en bewegwijzering, goede afsluiting ☐ - andere collectieve voorzieningen in een apart compartiment ☐ - stijgpunten en toegangen zijn goed zichtbaar ☐ - deur naar entreehal voldoet aan G4 ☐	☒		
☐ G12	Voorzieningen in een woongebouw - geen voorzieningen die overlast veroorzaken ☐ - eigen, zelfstandige entree ☐ - woningen hebben directe ontsluiting naar openbare ruimte ☐		☐	
☐ G13	Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti - (blinde) muren e.d. zijn afgeschermd (beplanting) ☐ - of muren e.d. zijn voorzien van verfraaiing, coating of te reinigen materiaal ☐		☐	
☐ G14	Beheerplan en toezicht woongebouw - afspraken over een schoon, heel en veilig woongebouw ☐ - procedures voor samenwerking en communicatie ☐ - stimuleren (informeel) toezicht ☐		☐	
Woning				
☐ W1	Zicht op de openbare ruimte - zicht vanuit de woonvertrekken op openbare ruimte ☐ - alle gevels hebben ramen ☐ - geen zichtbelemmerende obstakels ☐		☐	

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
■ W2	Entree; zicht en verlichting - entree ligt in het zicht ☐ - entree ligt vlak in de gevel, geen nissen ☐ - zichtbaarheid voor deur (deurruit, -spion) ☐ - bergingen springen max. 1,5 meter uit ☐ - aansluitpunt voor buitenverlichting ☐ - of voldoende openbare verlichting aan de gevel ☐ - entree in nis, portiek of onder overkapping dan lamp ☐	☒		
■ W3	Opklimbaarheid - geen opklimmogelijkheden via lage daken, aanbouwen e.d. (3,5 m) ☐ - balustrades e.d. bieden geen opklimmogelijkheden ☐ - of gevelelementen zijn voldoende inbraakwerend ☐	☒		
■ W4	Deuren; inbraakwerendheid - bereikbare deur is 3-minuten-inbraakwerend (NVN 5096) ☐ - binnenbeglazing of beschermde buitenbeglazing ☐ - beweegbare openingen zijn beveiligd ☐ - gelijksluitend, eenvoudig en licht bedienbaar ☐	☒		
■ W5	Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid - ramen met dagmaat < 15 cm ☐ - bereikbare beweegbare ramen zijn 3-minuten-inbraakwerend ☐ - eenvoudig en licht bedienbaar ☐ - binnenbeglazing of beschermde buitenbeglazing ☐	☒		
■ W6	Lichtkoepels; inbraakwerendheid - onbreekbaar, goede bevestiging ☐ - doorklimbeveiliging (3-minuten inbraakwerend) ☐	☒		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

Norm	Omschrijving eisen	Basis	Aanvullend	Opmerkingen/datum
☒ W7	Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting - deuren voldoen aan W4 ☐ - ramen voldoen aan W5 ☐ - aansluitpunt voor buitenverlichting ☐	☒		
☒ W8	Rookmelder - een rookmelder op verdieping met slaap-vertrekken ☐ - goedmerk Keurmerkinstituut Konsumentenprodukten ☐	☒		
☐ W9	Alarmering - loze leidingen voor een inbraaksigna- ringssysteem ☐ - onafhankelijke werking contactdozen telefoon ☐		☐	
☒ W10	Voorlichting en communicatie - (schriftelijke) informatie aan bewoner ☐	☒		

SUBTOTAAL BEHAALDE EISEN: _____

BEREKENING TOTALEN

Totaal basiseisen: 23

Aantal basiseisen niet van toepassing (X) _____

Benodigd aantal punten (23 - X) _____

Aantal behaalde punten basiseisen _____

Totaal aanvullende eisen: 28

Aantal aanvullende eisen niet van toepassing (Y) _____

Benodigd aantal punten (28 - Y) x 60% _____

Aantal behaalde punten aanvullende eisen _____

Bijlagen 3.2 en 3.3 • Toelichting op NEN 5096 en NEN 5087

Toelichting NEN 5096

Inbraakwerendheid gevelelementen met vaste vullingen, ramen, deuren, luiken.

De NEN 5096 geeft de eisen en classificatie voor de inbraakwerende eigenschappen van gevelelementen met vaste vullingen, ramen, deuren en luiken. Deze norm kent de volgende onderdelen:

- Beproevingsmethode voor de bepaling van weerstand tegen statische belasting
- Beproevingsmethode voor de bepaling van weerstand tegen dynamische belasting
- Manuele beproevingsmethode
- Inbraakwerendheid (eisen en classificatie)

De NEN 5096 beschrijft zes verschillende weerstandsklassen voor inbraakwerendheid. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen® wordt uitgegaan van die situatie dat een deur of openslaand raam in afgesloten toestand een inbreker - die gangbare werkwijzen hanteert - drie minuten of langer buiten houdt, zonder de gebruiksvriendelijkheid en het Bedieningscomfort te schaden.

Fabrikanten kunnen op twee manier een attest op een gevelement verkrijgen:

- Gevelementen worden getest en goedgekeurd volgens de NEN 5096 (met een minimale inbraakvertraging van drie minuten) door de SKG of SKH.
- Het is ook mogelijk om - bijvoorbeeld op basis van bestekstekeningen en -omschrijvingen van een reeds goedgekeurd element - een conformiteitsverklaring voor een bepaald gevelement te verkrijgen. Deze verklaring wordt dan afgegeven door een beoordelingscommissie van SKG/SKH.

Informatie over de testen en actuele lijsten van fabrikanten die goedgekeurde gevelementen kunnen leveren is te verkrijgen bij SKG en SKH (zie bijlage 7 'contactpersonen').

Toelichting Ontwerp NEN 5087 'Inbraakveiligheid van woningen, bereikbaarheid van gevelelementen: ramen, deuren en kozijnen'

In de NEN 5096 zijn prestatienormen voor de inbraakwerendheid van gevelementen geformuleerd. Het Bouwbesluit is per 1 januari 1999 is uitgebreid met een artikel over inbraak veiligheid. Deze norm wordt gecombineerd met een norm die de regelgever een handvat biedt om aan te geven welke gevelementen aan eisen van inbraakwerendheid (volgens NEN 5096) moeten voldoen.

De NEN 5087 geeft aan welke gevelementen in woningen en woongebouwen worden geacht bereikbaar te zijn. Het gebruik van hulpmiddelen als ladders of inbraken door burens of andere medebewoners in woningen en woongebouwen blijven daarbij buiten beschouwing.

In deze bijlage is de NEN 5087 beknopt toegelicht. Om het begrijpelijk te maken is soms enigszins afgeweken van de formele terminologie. Voor de volledige omschrijving verwijzen we naar de officiële publicatie van de norm door het NNI.

Bereikbaar gevelvlak

Ramen, deuren en kozijnen zijn bereikbaar voor een gelegenheidsinbreker als:

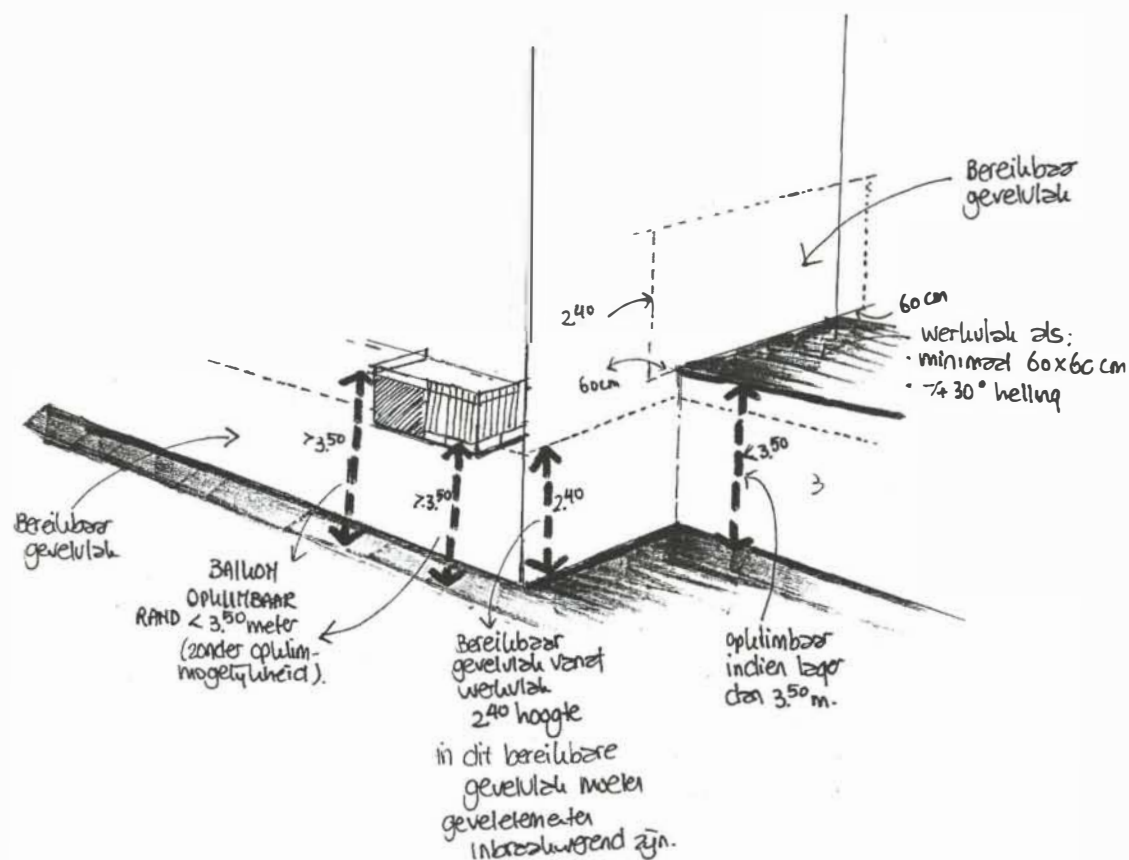
- deze onderdeel uitmaken van de buitengevels van een woning of woongebouw, of
- aan de gemeenschappelijke verkeersruimten van een woongebouw liggen, én
- in een bereikbaar gevelvlak liggen.

Het bereikbaar gevelvlak is gedefinieerd als een vlak van 2,4 m hoog vanaf het horizontale werkvlak waarop de inbreker staat. De afmeting van dit horizontale werkvlak moet tenminste 60 cm bij 60 cm zijn. De breedte van het bereikbare verticale gevelvlak is de breedte van het werkvlak met aan weerszijden nog 60 cm (zie toelichtende tekening).

Een werkvlak is natuurlijk de begane grond bij woningen of woongebouwen. Maar ook de vloer van gang of galerij in een woongebouw geldt als zodanig. Daarnaast is elk hoger gelegen vlak zoals een luifel, balkon, aanbouw te beschouwen als een werkvlak als het ten minste aan de volgende voorwaarden voldoet:

- het werkvlak ligt horizontaal of binnen een hoek van $+30^\circ$ en -30° met de horizontaal,
- de oppervlakte is minstens 60 cm bij 60 cm,
- de bovenkant van het werkvlak ten hoogste 3,5 meter boven de grond of de vloer van een gemeenschappelijke ruimte ligt.

In de bijgaande tekening is duidelijk welke gevelvlakken in deze ontwerp-NEN als bereikbaar worden beschouwd.

Bijlage 3.4

Standaard convenant voor landelijk gebruik

OVEREENKOMST

tot realiseren bouwproject conform Politiekeurmerk Veilig Wonen®

Overwegende:

- dat partijen het wenselijk vinden, dat het bouwproject genaamd gelegen in de gemeente, omvattende woningen, op percelen kadastraal bekend onder nummer(s) sectie wordt gerealiseerd conform de richtlijnen Politiekeurmerk Veilig Wonen®.
- dat nader te noemen aanvrager middels een daartoe strekkende aanvraag te kennen heeft gegeven, te willen bouwen onder Politiekeurmerk Veilig Wonen® (partij 1).
- dat de gemeente(.....) dit initiatief daadwerkelijk zal ondersteunen (partij 2). dat de Keurmerkcommissie Politiekeurmerk Veilig Wonen® in de politieregio namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gemachtigd is tot het verlenen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen®, als het plan conform bovengenoemd richtlijnen is gerealiseerd (partij 3).
- dat het wenselijk is, dat de aanvrager (partij 1), bij verkoopactiviteiten bekend kan maken, dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen® het bovengenoemde project is aangevraagd.

komen partijen het volgende overeen:

A: de aanvraag

De aanvrager en bovengenoemde gemeente leveren bij de bevoegde bouwplanadviseur van de regiopolitie, afdeling die tekeningen en omschrijvingen van het te realiseren plan aan, die nodig zijn om het plan conform het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen® te kunnen beoordelen.

De datum waarop de bouwvergunning is afgegeven is.....

De Keurmerkcommissie Politiekeurmerk Veilig Wonen® in de politieregio stelt allereerst vast welke eisen voor het betreffende project van toepassing worden verklaard, welke editie van het handboek van toepassing is en stelt aanvrager daarvan schriftelijk in kennis. Na afronding van de ontwerpfase verleent de politieregio, als na bestudering van de volledige bij de keurmerkaanvraag behorende bescheiden en toetsing van deze bescheiden aan de daarvoor geldende eisen uit het Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen®, het plan aan de van toepassing verklaarde normen voldoet, de aanvrager toestemming tot het voeren van het logo Politiekeurmerk Veilig Wonen®.

De bevoegde bouwplanadviseur maakt van de planbeoordeling een toetslijst op en stelt deze na goedkeuring door de Keurmerkcommissie ter beschikking van de aanvrager en de gemeente.

De toestemming tot het gebruik van het logo Politiekeurmerk Veilig Wonen® is beperkt tot het voeren daarvan met het jaartal van opleveren bouwproject, in alle informatieve correspondentie en gedrukte of andere media, het omschreven project betreffende, doch met dien verstande dat tot het moment van opleveringscontrole de toevoeging 'keurmerk aangevraagd' dan wel 'voorlopig keurmerk toegekend' moet worden gevoerd. Voor toestemming voor commerciële uitingen met het woord- en beeldmerk van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® dient de aanvrager

zich te wenden tot het Expertisecentrum Woningcriminaliteit van het Nederlands Politie Instituut.

De aanvrager zelf de zorg en de kosten draagt die verbonden zijn aan eventuele extra publiciteit, die verbonden is met de keurmerkverlening aan het project.

De aanvrager zich bij het gebruik c.q. het afbeelden van het keurmerk houdt aan de grafische specificaties die door de Keurmerkcommissie worden verstrekt en zoals opgenomen onder de aanvullende bepalingen van deze overeenkomst. Voor commerciële uitingen gelden bepalingen opgesteld door het Expertisecentrum Woningcriminaliteit van het Nederlands Politie Instituut.

B: de realisering

De aanvrager zal, als de op het plan betrekking hebbende tekeningen en omschrijvingen voldoen aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen® en hij toestemming heeft tot het tijdelijk voeren van het logo, het bouwplan conform de goedgekeurde tekeningen en omschrijvingen uitvoeren.

Ingeval de aanvrager door wat voor oorzaken dan ook, het plan niet kan realiseren conform de ingediende tekeningen en omschrijvingen van het te realiseren plan, zal hij hierover tijdig overleg voeren met de bevoegde bouwplanadviseur van de Regiopolitie

De bouwplanadviseur zal eventuele afwijkingen van de goedgekeurde tekeningen en omschrijvingen ter beoordeling voorleggen aan de Keurmerkcommissie in de politieregio

De bouwplanadviseur draagt er zorg voor dat bovengenoemde Keurmerkcommissie zo nodig dispensatie bij de dispensatiecommissie zal aanvragen voor afwijkingen van de ingediende tekeningen en omschrijvingen van het te realiseren plan.

Toekenning van dispensatie heeft tot gevolg, dat het verlenen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® niet wordt geweigerd.

De gemeente verplicht zich datgene te realiseren, dat conform de ingediende tekeningen en omschrijvingen van het te realiseren plan voor haar rekening komt.

De Regiopolitie, de afdeling verplicht zich erin te voorzien, dat de bouwplanadviseur voldoende faciliteiten ter beschikking heeft om het gehele bouwproces te begeleiden.

C: de oplevering

De aanvrager een opleveringscontrole zal laten uitvoeren door een vanwege deze commissie aangewezen derde instantie, op kosten van de aanvrager.

De aanvrager het logo Politiekeurmerk Veilig Wonen® vanaf het moment van opleveringscontrole en positieve uitslag hiervan, voor informatieve doeleinden mag voeren zonder de eerdere toevoegingen 'keurmerk aangevraagd', dan wel 'voorlopig keurmerk toegekend'.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® heeft vanaf het moment van oplevering van het project een geldigheidsduur van 5 jaar.

De aanvrager het bouwen onder keurmerk op de woningen van dit project mag aangeven met een sticker of dergelijke, doch zodanig dat het duidelijk is in welk jaar de geldigheid van het verleende keurmerk verstrijkt (maximaal 5 jaar na oplevering).

De Regiopolitie verplicht zich aan individuele bewoners, op hun daartoe strekkende aanvraag, certificaten Politiekeurmerk Veilig Wonen® af te geven, die een geldigheidsduur van vijf jaar hebben.

Van het verstrekken van certificaten zal door de politieregio een registratie worden bijgehouden, waarin alleen naam, adres, woonplaats van de certificaathouder alsmede datum van afgifte van het certificaat zal worden opgenomen.

De aanvrager bij negatieve uitslag van de opleveringscontrole het woord- en beeldmerk (logo) niet meer voert in correspondentie, het project betreffende, en dat gedrukte en andere media waarin het logo of woordmerk voorkomt en die het project betreffen, terstond uit de roulatie neemt en vernietigt.

Certificaten zullen in dat geval niet worden afgegeven.

De aanvrager geen aanspraak zal maken op het keurmerk, anders dan in het Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen® aangegeven, dat wil zeggen dat de aanvrager alleen aanspraak kan maken op de kwaliteit van de beoordelingsrichtlijnen en de kwaliteit van het beoordelingsproces.

D: beheer

De gemeente verplicht zich tot onderhoud van de openbare voorzieningen en herstel van vernielingen conform het gestelde in de richtlijnen Politiekeurmerk Veilig Wonen®.

De Regiopolitie, de afdeling verplicht zich erin te voorzien dat de bouwplanadviseur voldoende faciliteiten ter beschikking heeft, om het onderdeel Beheer(plan) van het Politiekeurmerk Veilig Wonen® nader gestalte te geven.

E: duur overeenkomst en geschillen

Deze overeenkomst heeft, te rekenen vanaf het moment van opleveren van het bouwplan, een geldigheidsduur van vijf jaar.

Ruim voor het verstrijken van de termijn van vijf jaar zal de politieregio de geregistreerde certificaathouders benaderen met de vraag, of zij verlenging van het certificaat wensen, en de daarvoor vereiste herkeuring willen laten verrichten. De eventueel daarvoor geldende kosten zijn voor rekening van de bewoners.

Als het project en de woning weer aan de richtlijnen Politiekeurmerk Veilig Wonen® voldoen, kan een nieuw certificaat worden verstrekt, dat een geldigheid heeft van weer vijf jaar.

In geval van geschillen zal door partijen een beroep worden gedaan op de Centrale Beroeps- en geschillencommissie Politiekeurmerk Veilig Wonen®, zoals beschreven in het handboek Organisatie Politie Keurmerk Veilig Wonen®.

Partijen aanvaarden de uitspraken van deze commissie als bindend.

Van een geschil is sprake als één van de partijen de andere partijen schriftelijk laat weten dat er een geschil is ontstaan.

F: aanvullende bepalingen

Partijen komen de volgende aanvullende bepalingen overeen:

De aanvrager zal de Regiopolitie vrijwaren van welke aansprakelijkheid dan ook die voortvloeit uit deze overeenkomst.

Met betrekking tot het gebruik van het keurmerk in informatiemateriaal:

De tekstregel 'Politiekeurmerk Veilig Wonen' is onverbrekkelijk verbonden met het registratietekken '®'.

Zo lang van toepassing de ondertitel 'keurmerk aangevraagd' dan wel 'voorlopig keurmerk toegekend' voeren.

Ondertitel steeds in het lettertype Frutiger vet romein afdrukken.

Als lettergrootte aanhouden gelijke lettergrootte als het woord 'POLITIE' in het beeldmerk.

De woorden 'POLITIE KEURMERK VEILIG WONEN®' in hoofdletters en de ondertitel in kleine letters zetten.

Indien het logo en de ondertitel in kleur worden afgedrukt (het mag ook in zwart/wit) de volgende kleurcode aanhouden: blauw; PMS 288.

De aanvrager en de gemeente zullen alle medewerking verlenen en informatie verstrekken die de Keurmerkcommissie nodig acht voor de juiste beoordeling van de bouwplannen en de evaluatie van het project.

Dispensatie verleend voor de onderdelen:

Deze onderdelen worden gecompenseerd door:

Ondertekend te op 1998

Voor de woningen

Partij 1 (naam opdrachtgever):

vestigingsplaats:

Namens deze (naam):

Handtekening:

Partij 2: Gemeente

Namens deze (naam):

Functie: burgemeester

Handtekening:

Partij 3: Politie

Namens deze (naam):

Handtekening:

Bijlage 3.5

Contactpersonen Politiekeurmerk Veilig Wonen® in de politieregio's

NR.	REGIO	POSTADRES	PLAATS	TELEFOON
01.	Groningen	Beukenlaan 1	9600 AB HOOGEZAND	050 - 599 64 31
02.	Friesland	Postbus 194	8860 AD HARLINGEN	058 - 880 72 42
03.	Drenthe	Postbus 107	9400 AC ASSEN	0592 - 36 13 16
04.	IJsselland	Postbus 10052	8000 GB ZWOLLE	038 - 425 51 71
05.	Twente	Marskant 111	7551 BT HENGEL	053 - 455 60 60
06.	Noord- en Oost Gelderland	Postbus 618	7300 AP APELDOORN	055 - 368 68 68
07.	Gelderland-Midden	Postbus 88	6660 AB ELST	0481 - 37 79 00
08.	Gelderland-Zuid	Postbus 11	6600 AA WIJCHEN	024 - 648 77 96
09.	Utrecht	Postbus 154	3738 ZP MAARTENSDIJK	0346 - 21 79 79
10.	Noord-Holland Noord	Postbus 21	1800 AA ALKMAAR	072 - 549 81 27
11.	Zaanstreek-Waterland	Postbus 400	1544 ZG ZAANDIJK	075 - 627 13 04
12.	Kennemerland	Postbus 57	2000 AB HAARLEM	0251 - 66 75 20
13.	Amsterdam-Amstelland	Postbus 2287	1000 CG AMSTERDAM	020 - 559 43 16/17
14.	Gooi- en Vechtstreek	Postbus 42	1200 AA HILVERSUM	035 - 655 22 53
15.	Haaglanden	Postbus 277	2270 AG VOORBURG	070 - 300 70 34/35
16.	Hollands-Midden	Postbus 4240	2350 CE LEIDERDORP	071 - 545 95 05
17.	Rotterdam-Rijnmond	Westblaak 134	3012 KM ROTTERDAM	010 - 274 91 12
18.	Zuid-Holland Zuid	Postbus 1070	3300 BB DORDRECHT	078 - 630 30 00
19.	Zeeland	Postbus 209	4460 AE GOES	0113 - 22 51 00
20.	Midden- en West-Brabant	Postbus 213	4900 AE OOSTERHOUT	0162 - 49 84 05
21.	Brabant-Noord	Postbus 90106	5200 MA DEN BOSCH	073 - 699 16 20
22.	Brabant Zuid-Oost	Postbus 1539	5602 BM EINDHOVEN	040 - 233 09 15
23.	Limburg-Noord	Postbus 52	5900 AB VENLO	077 - 355 55 55
24.	Limburg-Zuid	Postbus 889	6130 AW SITTARD	046 - 400 42 91
25.	Flevoland	Postbus 10334	1301 AH ALMERE	036 - 548 52 14

Overige adressen:

Nationaal Centrum voor Preventie (helpdesk)	Postbus 61	3720 AB BILTHOVEN	0900 - 202 06 33
Nederlandse Bond van Timmerfabricanten	Postbus 92	7460 AB RIJSSEN	0548 - 53 53 00
Nederlands Politie Instituut	Postbus 219	2501 CE DEN HAAG	070 - 318 02 51
Stichting Hout Research	Postbus 497	6700 AL WAGENINGEN	0317 - 42 54 22
Stichting Keuringsbureau Hout	Postbus 50	1270 AB HUIZEN	035 - 526 87 37
Stichting Kwaliteitscentrum Gevelelementen	Postbus 212	3454 ZL DE MEERN	030 - 662 16 33
Vereniging Metalen Ramen en Gevelbranche	Postbus 1496	3430 BL NIEUWEGEIN	030 - 605 36 44
Vereniging van Kunstof Gevelelementen Fabricanten	Postbus 420	2260 AK LEIDSCHEENDAM	070 - 444 06 70
Nationaal Centrum voor Preventie	Postbus 61	3720 AB BILTHOVEN	030 - 229 60 00
Nederlands Normalisatie Instituut	Postbus 5059	2600 GB DELFT	015 - 269 03 90

Bijlage 3.6

Begrippenlijst

Achterpad:	openbaar of particulier pad dat toegang geeft tot de achterzijde van bebouwing of daar langs voert.
Binnenterrein:	een openbare ruimte grenzend aan de achtertuinten of achterzijde van woningen.
Blinde gevel:	gevel zonder gevelopeningen
Bovenwoning:	woning op hoger gelegen verdieping (bijvoorbeeld eerste en tweede etage), al dan niet met een zelfstandige entree op de begane grond.
Buurt:	gedeelte van een stad of wijk, evenals een wijk herkenbaar als een zekere eenheid maar kleiner van afmeting.
Eengezinswoning:	grondgebonden woning met tuin en erf, veelal aaneengeschakeld in rijen of stroken. Voorbeelden: vrijstaande woningen als villa en bungalow, meer-onder-1-kapwoningen, geschakelde woningen en eventuele gestapelde woningen zonder gemeenschappelijke ruimten (zoals duplex-woningen).
Erfafscheiding:	bouwwerk ter markering van een erfscheiding
Erfscheiding:	grens van een perceel
Flipperen:	het van buitenaf, via de ruimte tussen de deur en het kozijn, openen van de dagschoot van het slot van de deur met behulp van een buigzaam materiaal, zoals een creditcard of een stukje zonweringslamel. Als de deur op slot is (nachtschoot) heeft flipperen geen effect. Een flipperbeveiliging kan bestaan uit een slot met een automatische nachtschootuitwerper, een slot met een dagschootvergrendeling of uit inbraakstrips.
Gevel:	buitenmuur van gebouw, bijvoorbeeld voorgevel, zijgevel, achtergevel (naar de openbare weg gekeerd)
Inbreiding:	nieuwbouw op een plek in de bestaande kern, bijvoorbeeld doordat een andere functie verdwijnt (bijvoorbeeld sportvelden) of gesloopt wordt (bijvoorbeeld een fabriek, woningen of scholen).
Maaiveld:	(hoogte van het) afgewerkte terrein
Parkeerplaats:	een plek voor één auto
Parkeerterreinen:	verzameling parkeerplaatsen

Publiekstrekkende voorzieningen:	voorzieningen zoals scholen, bedrijven, sportvoorzieningen, kantoren, jongerencentra of discotheken die door veel mensen bezocht worden en overlast kunnen veroorzaken.
RA-waarde	een cijfer (0-100) voor de kleuronderscheiding van de lamp: hoe natuurlijk ziet men kleuren van een voorwerp onder de lichtbron.
Rechtstand:	recht gedeelte in een lijn, weg of spoorweg.
Sociale veiligheid:	de mate waarin mensen vrij van dreiging gebruik kunnen maken van de gebouwde omgeving. Het begrip sociale veiligheid omvat zowel een subjectieve als een objectieve component: enerzijds de feitelijke kans om in een bepaalde omgeving slachtoffer te worden van een delict en anderzijds de mate waarin de omgeving als veilig wordt ervaren, de veiligheidsbeleving van de omgeving.
Steeg:	smalle, steenachtige doorgang in een gebouw of zich tussen gebouwen bevindend.
Straatmeubilair:	alle objecten in de openbare ruimte, zoals zitbanken, kunst, lantaarnpalen, bushokjes, trafo-huisjes, blik-, glas-, papier- en textielbakken, verzamelcontainers groen en grijs afval, telefooncel.
Uitbreidingswijk:	nieuwbouwlocatie aan de rand van de bestaande kern, doorgaans op agrarische gronden.
Wijk:	gedeelte van het stedelijk woongebied, herkenbaar als ruimtelijke en/of sociaal-economische eenheid of herkenbaar aan een dominante functie of eigenschap.
Wijkontsluitingsweg:	De hoofdroute voor autoverkeer met een doorgaand karakter in de woonwijk, dikwijls ook de verbinding tussen het woongebied en de rest van de kern.
Woning:	een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één afzonderlijke huishouding
Woongebouw:	een gebouw met woningen die zijn te bereiken door één of meer gemeenschappelijke verkeersruimten. De meest voorkomende woongebouwen zijn: gebouwen met een portiek-ontsluiting, gebouwen met een galerij-ontsluiting, gebouwen met binnengangen of corridors, gestapelde bouw of laagbouw met een overkapt binnenterrein.
Woonhof:	een openbare ruimte aan de voorzijde van woningen, zonder doorgaande routes en te kenmerken als verblijfsgebied voor de omwonenden.
Woonvertrek:	veelgebruikte ruimte in de woning die als gezamenlijke verblijfsruimte wordt gebruikt; de woon- of zitkamer.

Bijlage 3.7

Trefwoordenregister

<i>Trefwoord</i>	<i>nummer van de eis</i>
Achterpaden	S6, K1, K4
Afvalbak	O8
Alarmering	W9
Balkon	G2, W3
Beheerplan	
- openbare ruimte	O9, O11
- woongebouw	G14
Bereikbaarheid	W3
Bergingen	K6, G7, W2, W7
- complex	K6, G1, G4, G5, G7-G9, G11
- deur	G8
- raam	G9
Bibliotheek	S8
Binnenterreinen	O7
Bomen	O1
Bouwhoogte	S2
Brievenbus	O8, W4
Communicatie	O11, G14, W10
Deur	W4, W7
- achterdeur	W2
- bergingen	G8, W4, W7
- deurspion	W2
- garage	W4
- gemeenschappelijke ruimten	G4, G7
- ruit	W2, W4
- schuren	W4
- voordeur	W2
Eengezinswoningen	S2, K1
Entree	
- wijk	S3
- woning	K1, W2
- woongebouw	K2, G3
Erfafscheidingen	K1, K5
Fietsenstalling	O4, G10
Fietsroutes	S5, O1, O5
Flipperen	G4
Garages	K6, G8, W7
- complex	K6
Gevels	
- blinde	G13, W1
- voor-	K1, K2, W2
Graffiti	O5, O8, O10, O11, G13, G14
Groengebied	S7
Halte openbaar vervoer	S9, O6
-abri	O6, O8
Hangplek	O8, O9
Hondenpoep	O11
Horeca	S8
Inbraakwerendheid	G8, G9, W3, W4, W5, W7
Jongerencentrum	S10
Jongerenontmoetingsplekken	O9
Kierstandhouder	W4
Lichtkoepel	W6
Liften	G6
Nis	K1, G3, W2
Onderdoorgangen	O5

Trefwoord**nummer van de eis**

Ontsluiting	
- auto's	S4
- langzaam verkeer	S5, S6, S9
- wijk	S3, S4, K5
Openbaar groen	S7, O1, O11, G14
Openbare ruimte	S7
Openbare verlichting	O1
Opklimbaarheid	G2, W3
Parkeergarage	O3, G11
Parkeren	O1, O2, K2
Poortwoningen	O5
Postkantoor	S8
Postkasten	G3
Raam	G9, W1, W5, W7
- bergingen	G9
Rookmelder	W8
Schijnveiligheid	S5
Schuren	K6, G8, W7
- complex	K6
Speelruimte	S7, O7, O9
Speelvoorzieningen	O9
Spiegels	O3, G7, G11
Straatmeubilair	O8, O11
Telefooncel	O8
Terras	K3
Toezicht	W1
- openbare ruimte	O11
- woongebouw	K2, G14
Tuinen	K3, K5, W1
- voortuin	K1, K3
- zijtuin	K1, K3
Tunnels	O5
Ventilatie-opening	G9, W5
Verkaveling	K1, K2
Verlichting	O1, W2
- achterpaden	K4
- balkon	W2
- bergingen	G5, W2, W7
- buitenverlichting	W2, W7
- corridors	G5
- entree woning	W2
- gemeenschappelijke ruimten	G3, G5
- lift	G5
- openbaar	O1, K4
- parkeerplaatsen	O2
- trappenhuizen	G5
- tunnels en onderdoorgangen	O5
Voetgangers	S5, O5
Vorgevellijn	K1, K2, G3, W2
Voorlichting	W10
Voorzieningen	S5, S8, S9
- in woongebouw	G12
Wijkcentrum	S10
Winkels	S8
Woongebouw	S2, K2, G1
- bergingen	G4, G5, G7
- corridor	G1
- galerij	G1
- lift	G1, G6
- portiek	G1
- parkeergarage	G11
- voorzieningen	G12
Zitbank	O8

Bijlage 3.8

Overzicht eisen handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw, uitgave mei 1998, t.o.v. eisenpakket experiment handboek.

Normbladen handboek nieuwbouw (mei 1998)

S1 Woningdifferentiatie
S2 Bouwhoogte en schaal
S3 Aansluiting op omliggende bebouwing
S4 Wijkontsluiting
S5 Routes langzaam verkeer
S6 Verkaveling en achterpaden
S7 Recreatie en groen
S8 Voorzieningsgebied

S9 Publiekstrekkende voorzieningen
S10 Wijk- of buurtcentra

O1 Openbare verlichting

O2 Parkeren in de openlucht
O3 Openbare parkeergarage
O4 Voorzieningen voor het stallen van fietsen
O5 Tunnels en onderdoorgangen

O6 Haltes openbaar vervoer
O7 Binnenterreinen
O8 Straatmeubilair
O9 Voorzieningen voor jongeren
O10 Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti
O11 Beheerplan openbare ruimte en toezicht

K1 Verkaveling en situering eengezinswoningen

K2 Verkaveling en situering woongebouwen

K3 Voor- en zijtuinen
K4 Achterpaden

Normbladen experiment-handboek Nieuwbouw

W1 Omvang, woningdichtheid en differentiatie
W3 Bouwhoogte en schaal
W2 Aansluiting omliggende bebouwing
W6 Wijkontsluiting auto
W7 Wijkontsluiting fiets
-- (D11 Achterpaden)
W4 Groen en speelruimte
W5 Stedelijke ontmoetingsplaatsen
W8 Winkels in de wijk
o.a. W9 Schoolgebouw en -plein
W10 Jeugdsoos

D4 Verlichting openbaar gebied
D16 Openbare verlichting
D1 Parkeren in de open lucht
D3 Collectieve parkeergarages
--
D8 Tunnels en onderdoorgangen
V10 Poortwoningen
D9 Bushaltes
V5 Binnenterreinen
D5 Straatmeubilair
D6 Speelvoorzieningen
--
B1 Onderhoud
B2 Toezicht
B3 Bewonersparticipatie
B4 Zelfbeheer
B5 Buurtpreventie

V1 Villawijk
V2 2-1-kapwoningen
V3 Eengezinsrijenwoningen in blokverkaveling
V4 Eengezinsrijenwoningen in strokenverkaveling
V9 Eengezinsrijenwoningen voor ouderen
D15 Rooilijn
V7 Meergezinswoningen voor jonge huishoudens
V8 Meergezinswoningen voor ouderen
D15 Rooilijn
D14 Voortuin
D11 Achterpaden

Normbladen handboek nieuwbouw (mei 1998)**Normbladen experiment-handboek Nieuwbouw**

K5 Erfafscheidingen	D12 Erfscheidingen
K6 Complex van bergingen, schuren en privé-garages; situering	D2 Privé garages
G1 Woongebouw	D13 Schuren en bergingen bij eengezinswoningen
G2 Balkons	V7 Meergezinswoningen voor jonge huishoudens
G3 Entreepartij woongebouw	VB Meergezinswoningen voor ouderen
G4 (Toegangs)deuren gemeenschappelijke ruimten	GB Entreepartij meergezinswoningen
G5 Verlichting gemeenschappelijke ruimten	G9 Buitenruimten bij bovenwoningen
G6 Lift	D15 Rooilijn
G7 Collectief bergingcomplex; ontsluiting en omvang	GB Entreepartij meergezinswoningen
GB Berging; deur	GB Entreepartij meergezinswoningen
G9 Berging; raam	--
G10 Collectieve fietsenstalling	--
G11 Parkeergarage (behorend bij een woongebouw)	G10 Gemeenschappelijke kelderbergingen
G12 Voorzieningen in een woongebouw	--
G13 Muren/vlakken/wanden; anti-graffiti	--
G14 Beheerplan en toezicht woongebouw	D3 Collectieve parkeergarages
	--
	B1 Onderhoud
	B2 Toezicht
	B3 Bewonersparticipatie
	B4 Zelfbeheer
	B5 Buurtpreventie
W1 Zicht op de openbare ruimte	D10 Blinde muren
W2 Entree; zicht en verlichting	G1 Oriëntatie woonvertrekken
W3 Opklimbaarheid	G4 Erkers
W4 Deuren; inbraakwerendheid	G3 Entreepartij eengezinswoning
W5 Ramen en ventilatie-openingen; inbraakwerendheid	G11 Beveiligingsverlichting
W6 Lichtkoepels; inbraakwerendheid	G2 Lage daken
W7 Berging, schuur of garage; ramen, deuren en verlichting	G5 Voordeur
WB Rookmelder	G6 Zij- en achterdeur
W9 Alarmering	G7 Ramen en ventilatieopeningen
W10 Voorlichting en communicatie	G7 Ramen en ventilatieopeningen
	G13 Bouwbeslag
	--
	G12 Communicatie en alarmering
	--
Geschapt:	V6 Woonhoven
	V10 Poortwoningen
	V11 Woonwagencentrum
	D7 Hondenuitlaatroutes
	G4 Erkers

Bijlage 3.9

Verder lezen...

Aanbevelingen voor openbare verlichting 1990

Uitgave: Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde, februari 1990 (geheel herziene uitgave).

Bestellen: 026 - 356 24 66 (Mw. de Man)

Beveiliging van gebouwen,

deel 1 (eengezinswoningen)

deel 2 (meergezinswoningen)

deel 3 (winkels)

deel 4 (kantoren)

deel 5 (bedrijfsgebouwen en -terreinen)

deel 6 (scholen)

deel 7 (wijkcentra)

Uitgave: Stichting Bouwresearch, Rotterdam, 1994.

Bestellen: 010 - 411 72 76/412 35 28

Handboek Bestaande Bouw:

Experimenteren met het Politiekeurmerk Veilig Wonen® Bestaande bouw

ISBN 90-5239-124-6

Bestellen: bij de politie in uw regio.

NEN 5093 t/m 5096 over inbraakwerendheid van gevelelementen.

Uitgave: Nederlands Normalisatie Instituut, Delft, 1996.

Bestellen: tel. 015 - 269 03 90.

Sociaal Veilig Ontwerpen, checklist ten behoeve van het ontwikkelen en toetsen van (plannen voor) de gebouwde omgeving.

D.J.M. van der Voordt en H.B.R. van Wegen, Delft/Den Haag, 1990.

Uitgave: Publikatieburo Faculteit der Bouwkunde

Bestellen: TU Delft, tel. 015 - 278 47 37

Veiligheidszorg door Woningcorporaties: een integrale aanpak voor veilig wonen, werkboek (boek I) en maatregelen (boek II).

Uitgave: Nationale Woningraad, maart 1997.

Bestellen: 036 - 539 12 22.

Handboek Consumentenkeurmerk Seniorenlabel

Uitgave: Projectbureau Seniorenlabel, Rotterdam, september 1994

Bestellen: ANBO 030 - 231 52 78

VAC-kwaliteitswijzer

Integrale visie op de gebruikskwaliteit van woning en woonomgeving

Uitgave: Landelijk contact van de VAC's, Utrecht, mei 1997

Bestellen: 030 - 261 04 75

- Checklist winkelgebieden

- Veilig ondernemen

Uitgave: Ministerie van Binnenlandse Zaken (in ontwikkeling)

Handboek voor toegankelijkheid: voorheen verboden toegang

Maarten Wijk et al.

Uitgave: Misset, Doetinchem

Bestellen: 0314 - 34 99 11